

Uchwała Nr IV/33/15
Rady Miejskiej Gostynia
z dnia 29 stycznia 2015 r.

w sprawie: przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy
Gostyń na lata 2015-2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.) Rada Miejska w Gostyniu uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015- 2020, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gostynia.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

/-/ Grzegorz Skorupski

Uzasadnienie
do uchwały Nr IV/33/15
Rady Miejskiej w Gostyniu
z dnia 29 stycznia 2015 r.
w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla
Gminy Gostyń na lata 2015 – 2020

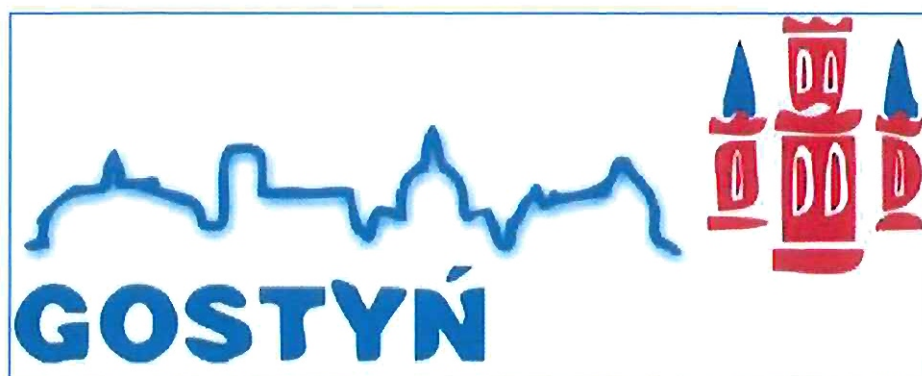
Strategia w zakresie polityki społecznej ma charakter wieloletni i wyznacza kierunki rozwoju działań pomocowych, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają na celu wyjście osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej. Wskazuje też nowe formy pomocy oraz różnorodne formy aktywności lokalnej, konieczne dla budowania spójnego systemu wsparcia społecznego. Celem niniejszej Strategii jest zaplanowanie działań, których realizacja przyczyni się do minimalizacji negatywnych zjawisk społecznych oraz do integracji społecznej i zawodowej grup i osób wykluczonych lub dyskryminowanych. Strategia tworzy podstawy do opracowania lokalnych programów i możliwości aplikowania o dostępne środki finansowe. Niniejsza Strategia zawiera dwa elementy niezbędne do efektywnej realizacji szeroko rozumianej pomocy społecznej, a mianowicie: diagnozę potrzeb i problemów, z którymi boryka się lokalna społeczność oraz długofalowy plan działań ukierunkowanych na eliminację ujawnionych dysfunkcji. Głównym celem pomocy społecznej w szerokim wymiarze jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne siły, uprawnienia, zasoby i możliwości. Realizacja przedstawionych w niniejszym dokumencie celów i działań powinna w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki.

Podstawą prawną do opracowania dokumentu są art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. 2013, poz. 182 ze zm.), które zadaniem własnym gminy określają opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Przewodniczący Rady

/-/ Grzegorz Skorupski

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
DLA GMINY GOSTYŃ
na lata 2015-2020**

Spis treści

I. WSTĘP.....	3
II. GMINA GOSTYŃ.....	6
II.1. Lokalizacja, ogólna charakterystyka gminy.....	6
II.2. Demografia.....	8
III. DIAGNOZA SYTUACJI W SFERZE SPOŁECZNEJ GMINY GOSTYŃ.....	15
III.1. Pomoc społeczna w gminie - najczęściej przyznawane świadczenia.....	15
III.2. Główne obszary problemowe – skala zjawisk i formy pomocy.....	28
III.2.1. Bezrobocie.....	28
III.2.2. Ubóstwo.....	32
III.2.3. Niepełnosprawność.....	38
III.2.4. Kwestia osób starszych.....	40
III.2.5. Uzależnienia.....	41
III.2.6. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego; przemoc w rodzinie.....	44
III.3. Wybrane podmioty świadczące usługi w zakresie pomocy społecznej.....	47
III.4. Wybrane projekty i programy realizowane przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu.....	52
IV. ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY SPOŁECZNE.....	59
V. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I DZIAŁANIA NA RZECZ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	62
VI. NAWIĄZANIA DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	75
VII. FINANSOWANIE STRATEGII.....	83
VIII SYSTEM WDRAŻANIA I MONITORINGU.....	84
Spis tabel.....	86
Spis rysunków.....	87

I. WSTĘP

Strategia jest dokumentem planistycznym, który pozwala ukierunkować perspektywiczne, długofalowe zamierzenia i wykorzystanie potencjału oraz zasobów dla osiągnięcia zamierzonych celów. Stanowi naczelną orientację, która jest główną linią programową i zarazem wytyczną postępowania przy odpowiedniej alokacji zasobów, które są konieczne do osiągnięcia tych celów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem, który w sposób szczegółowy odwołuje się do określonej sfery zadań publicznych. Jest bowiem dokumentem branżowym określającym główne kierunki działań polityki społecznej, mających na celu podniesienie jakości życia mieszkańców wspólnoty samorządowej, począwszy od zdiagnozowanych problemów, do stanu oczekiwanego przez mieszkańców.

Strategia w zakresie polityki społecznej ma charakter wieloletni i wyznacza kierunki rozwoju działań pomocowych, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają na celu wyjście osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej. Wskazuje też nowe formy pomocy oraz różnorodne formy aktywności lokalnej konieczne dla budowania spójnego systemu wsparcia społecznego.

Celem niniejszej Strategii jest zaplanowanie działań, których realizacja przyczyni się do minimalizacji negatywnych zjawisk społecznych oraz do integracji społecznej i zawodowej grup i osób wykluczonych lub dyskryminowanych. Strategia tworzy podstawy do opracowania lokalnych programów i możliwości aplikowania o dostępne środki finansowe.

Niniejsza Strategia zwiera dwa elementy niezbędne do efektywnej realizacji szeroko rozumianej pomocy społecznej, a mianowicie: diagnozę potrzeb i problemów, z którymi boryka się lokalna społeczność oraz długofalowy plan działań ukierunkowanych na eliminację ujawnionych dysfunkcji. Głównym celem pomocy społecznej w szerokim wymiarze jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne siły, uprawnienia, zasoby i możliwości.

Część diagnostyczno – analityczna Strategii przeprowadzona została w oparciu o dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu, dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz raporty i analizy ogólnopolskie takich instytucji jak np.: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Komenda Główna Policji, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Diagnozie stanu obecnego oraz problemów gostyńskiego społeczeństwa posłużyły także zorganizowane spotkania konsultacyjne.

Część programowa jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy. Zawiera wyznaczone cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań. Realizacja przedstawionych w niniejszym dokumencie celów i działań powinna w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki.

Podstawą prawną do opracowania dokumentu są art. 16b oraz art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca z 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182 ze zm.), które zadaniem własnym gminy określają opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Opracowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 – 2020, w szczególności planując cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań, zadbano także o zgodność z innymi aktami prawnymi, takimi jak:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2013 r., poz. 182 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r., poz. 674 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. Nr 45, poz. 235),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2006 nr 139 poz. 992 ze zm.),
- ustawa o pomocy osobom uprawnionych do alimentów z dnia 7 września 2007 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1228 ze zm.),

- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2011 nr 43 poz. 225 ze zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. 2011 nr 231 poz.1375 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2008 nr 164 poz. 1027 ze zm.).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 - 2020 jest dokumentem, który będzie stanowił podstawę do ubiegania się o dofinansowanie ze środków unijnych w ramach funduszy strukturalnych i innych zewnętrznych źródeł finansowania.

Należy zwrócić także uwagę na fakt, iż Strategia, ze względu na swój charakter jest dokumentem otwartym. Oznacza to, że w okresie jej obowiązywania powinien być przeprowadzany bieżący monitoring, w oparciu o wyniki którego, treść dokumentu powinna być uzupełniana o nowe założenia, działania, cele. Bodźcem do wprowadzania uaktualnień, oprócz wyników monitoringu powinny być także zmiany zachodzące w gostyńskim społeczeństwie.

II. GMINA GOSTYŃ

II.1. Lokalizacja, ogólna charakterystyka gminy

Gmina Gostyń położona jest w południowej części województwa wielkopolskiego, w północno zachodniej części powiatu gostyńskiego. Gmina zajmuje powierzchnię 13 691 ha. Jednostka graniczy od północy z gminą Dolsk (powiat śremski), od północnego zachodu z gminą Krzywiń (powiat kościański), od wschodu z gminą Piaski, od południa z gminą Krobia, od południowego - zachodu z gminą Poniec, a od zachodu z gminą Krzemieniewo (powiat leszczyński).

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Gostyń

Źródło: www.gminy.pl

Na gminę, oprócz miasta Gostyń, składa się 21 sołectw: Bogusławki, Brzezie, Czachorowo, Czajkowo, Dalabuszki, Daleszyn, Dusina, Goła, Kosowo, Krajewice, Kunowo, Osowo, Ostrowo, Siemowo, Sikorzyn, Stankowo, Stary Gostyń, Stężycza, Szczodrochowo, Tworzimirki i Ziółkowo.

Przez teren gminy Gostyń przebiegają:

droga krajowa nr 12 – przecina centrum Gostynia na linii wschód – zachód; stanowi połączenie następujących miejscowości: Dorohusk – Puławy – Kalisz – Jarocin – Gostyń – Leszno – Głogów – Łęknica;

droga wojewódzka nr 434 - Kórnik – Gostyń – Rawicz;

droga wojewódzka nr 308 – Nowy Tomyśl – Grodzisk Wielkopolski – Kościan – Kunowo.

Ważnym elementem komunikacji zewnętrznej jest linia kolejowa łącząca Gostyń z Jarocinem i Leszmem. Na terenie gminy Gostyń funkcjonuje także komunikacja autobusowa PKS zapewniająca bezpośrednie połączenia, m.in. z: Leszmem, Zieloną Górą, Poznaniem, Wrocławiem czy Warszawą.

Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy położony jest na styku dwóch podprovincji: Pojezierzy Południowobałtyckich (mezoregion Pojezierze Krzywińskie) – część północna gminy, oraz Nizin Środkowopolskich (na granicy dwóch mezoregionów: Wysoczyzny Leszczyńskiej i Wysoczyzny Kaliskiej rozdzielonych Pradolina Żerkowsko – Rydzynską) – część południowa gminy.

W strukturze użytkowania gruntów dominującą część stanowią użytki rolne, z czego 2/3 to grunty orne. Łąki i pastwiska stanowią około 10% ogólnej powierzchni gminy, a lasy i tereny zadrzewione – 13%.

Czynniki takie jak występowanie gleb wysokich klas bonitacyjnych, ukształtowanie terenu, sprzyjające warunki klimatyczne, wysoka kultura rolna, powodują, że gmina Gostyń znajduje się w rolniczej czołówce wielkopolskich gmin. Dominują uprawy: zbóż, ziemniaków i buraków cukrowych.

Na terenie gminy funkcjonuje 12 przedszkoli (4 publiczne i 8 prywatnych), 9 szkół podstawowych (w tym 3 na terenie miasta), 3 gimnazja oraz 3 szkoły ponadgimnazjalne.

Ochronę zdrowia mieszkańców na terenie gminy Gostyń zapewniają publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz indywidualne praktyki lekarskie i pielęgniarskie. W Gostyniu zlokalizowany jest Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej (szpital powiatowy), który świadczy usługi medyczne w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej i leczenia szpitalnego. Ponadto działa kilka niepublicznych zakładów specjalistycznych opieki

zdrowotnej. Dostęp do środków farmaceutycznych zapewniają apteki, które zamiennie pełnią dyżury w dni wolne od pracy, w trakcie okresów świątecznych oraz w nocy.

Działalność kulturalną w gminie prowadzi przede wszystkim Gostyński Ośrodek Kultury „Hutnik”. Do jego zadań należy m.in. prowadzenie kółek zainteresowań czy organizacja imprez artystycznych. Funkcjonuje także Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Gostyniu oraz Muzeum w Gostyniu. Działalnością kulturalną zajmują się także liczne organizacje pozarządowe.

Gmina posiada rozwiniętą bazę sportowo – rekreacyjną. Do dyspozycji mieszkańców pozostają m.in.: boiska wielofunkcyjne, hale sportowe, sale gimnastyczne, tor kartingowy, kryta pływalnia, stadion sportowy z zapleczem, kręgielnia, kort tenisowy, lodowisko w okresie zimowym. Administracją obiektów i urządzeń sportowych zajmuje się przede wszystkim Ośrodek Sportu i Rekreacji. Ośrodek, oprócz sprawowania opieki nad obiektami, zajmuje się także organizacją imprez sportowych i rekreacyjnych oraz prowadzi współpracę z wieloma klubami i stowarzyszeniami sportowymi, takimi jak np.: Klub Kręglarski Start, Gostyńska Liga Kręglarska, Kolarski Klub Sportowy, UKS Jedynka, Uczniowski Klub Sportowy Kania Gostyń. Pikniki rowerowe, imprezy plenerowe, czy też turnieje sportowo – rekreacyjne takich dyscyplin jak: piłka nożna, streetball, tenis ziemny, piłka siatkowa, kręgle, pływanie, to przykłady oferowanych form aktywnego wypoczynku przez Ośrodek Sportu i Rekreacji dla mieszkańców gminy Gostyń.

II.2. Demografia

Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące kształtowania się liczby ludności gminy Gostyń w latach 2008 – 2013 (według faktycznego miejsca zamieszkania) dostrzega się nieznaczne rokroczne wahania. Ogólna liczba mieszkańców gminy w roku 2013 wzrosła o 0,1% w stosunku do roku 2008. W strukturze ludności wg płci przeważają kobiety. W roku 2013 ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców wyniósł 51,09%. Ogólna liczba kobiet jest wyższa od liczby mężczyzn w każdym z analizowanych lat zarówno na obszarze całej gminy, jak i na obszarze miejskim, jednak, co ciekawe, na obszarach wiejskich sytuacja ta jest odwrotna (liczba kobiet w każdym analizowanym roku jest niższa od ogólnej liczby mężczyzn). W analizie danych statystycznych zwrócić należy także uwagę na dostrzegalną rokrocznie tendencję rosnącej liczby mieszkańców terenów wiejskich, przy jednoczesnym zmniejszaniu się ogólnej liczby ludności żyjącej w mieście. Tereny wiejskie w 2013 roku zamieszkiwało o 4,86% więcej osób niż w roku 2008. Analogicznie, na obszarze

miejskim nastąpił spadek o 1,60%. Z uwagi na bardzo nieznaczne wahania ogólnej liczby mieszkańców gminy Gostyń, domniemywać można, iż corocznie pewna część mieszkańców miasta decyduje się przenieść na tereny wiejskie.

Dane dotyczące kształtowania się liczby ludności w gminie Gostyń w podziale na płeć i miejsce zamieszkania w latach 2008 - 2013 zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 1 Liczba ludności w gminie Gostyń według płci i miejsca zamieszkania w latach 2008 - 2013

Wyszczególnienie		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba ludności na obszarze wiejskim	Liczba ludności ogółem	7 344	7 425	7 567	7 616	7 687	7 701
	Kobiety	3 642	3 686	3 763	3 793	3 819	3 823
	Mężczyźni	3 702	3 739	3 804	3 823	3 868	3 878
Liczba ludności na obszarze miejskim	Liczba ludności ogółem	20 512	20 494	20 377	20 301	20 183	20 183
	Kobiety	10 621	10 596	10 548	10 491	10 427	10 425
	Mężczyźni	9 891	9 898	9 829	9 810	9 756	9 758
Liczba ludności na terenie gminy	Liczba ludności ogółem	27 856	27 919	27 944	27 917	27 870	27 884
	Kobiety	14 263	14 282	14 311	14 284	14 246	14 248
	Mężczyźni	13 593	13 637	13 633	13 633	13 624	13 636

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analiza danych statystycznych dotyczących struktury ludności według wieku w gminie Gostyń, udostępnianych przez Główny Urząd Statystyczny, pozwala dostrzec zmniejszającą się systematycznie liczbę ludności w najmłodszej grupie wiekowej (0 – 19 lat). Liczebność tej grupy spadła w 2013 roku o 9,80% w stosunku do roku 2008. Trendowi temu towarzyszy wzrost liczby ludności w grupie wiekowej powyżej 60 roku życia. Na przestrzeni ostatnich 6 lat wzrost ten wyniósł aż 12,77%.

Dane dotyczące kształtowania się liczby ludności gminy Gostyń według wieku na przestrzeni lat 2008 - 2013 zaprezentowano w poniższej tabeli.

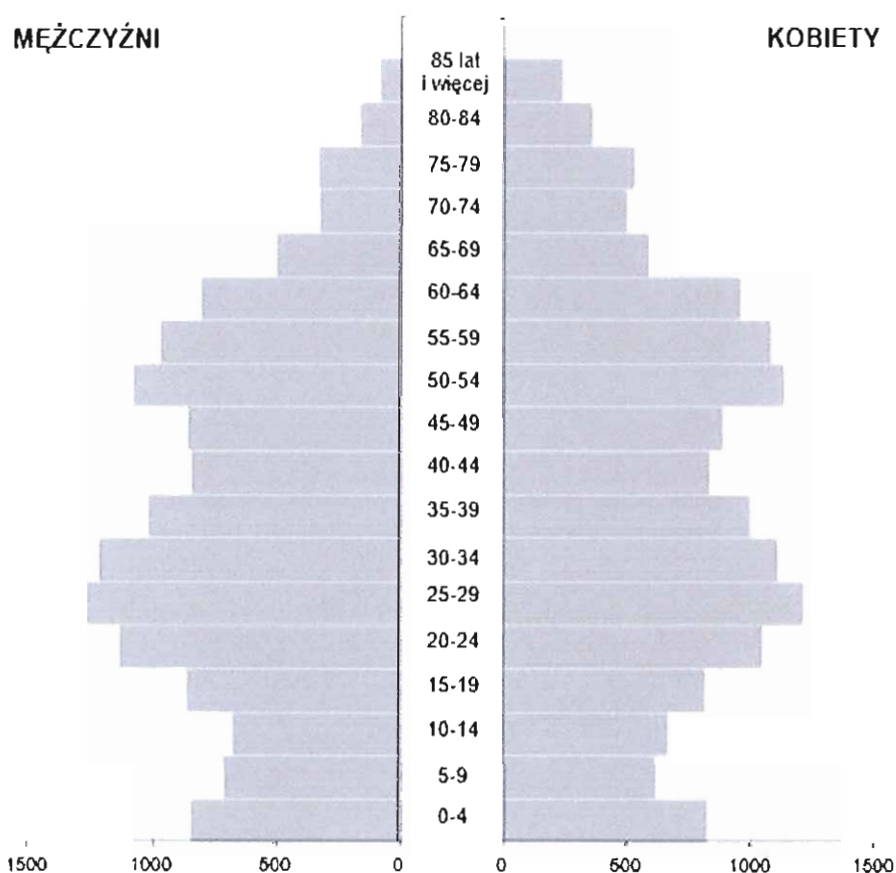
Tabela 2 Ludność gminy Gostyń według wieku w latach 2008 -2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0 – 19	6 512	6 353	6 253	6 115	5 979	5 874
20 – 39	8 786	8 912	8 909	8 884	8 946	8 907
40 – 59	7 956	7 911	7 876	7 762	7 639	7 583
60 – 79	6 338	6 521	6 689	6 885	6 966	7 154
80 i więcej	658	683	720	791	820	866

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Poniżej, jako uzupełnienie danych przedstawionych w tabeli, zaprezentowano piramidę wieku ludności gminy Gostyń w roku 2012. Struktura mieszkańców gminy Gostyń według wieku tworzy piramidę regresywną, charakterystyczną dla społeczności krajów wysokorozwiniętych. Wąski spód piramidy i jej szeroki środek spowodowane są: mniejszą dzietnością (preferowany model rodziny zazwyczaj z jednym dzieckiem), przewartościowaniem hierarchii życiowych priorytetów, polegającym na uwzględnianiu na pierwszym miejscu inwestycji w siebie, w wykształcenie, karierę zawodową. Stosunkowo szeroka góra (szersza niż w przypadku piramidy zastojowej) to z kolei konsekwencja szybkiego postępu w dziedzinie medycyny i wydłużanie średniej długości życia.

Rysunek 2 Ludność gminy Gostyń według płci i wieku w 2012 roku

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Szybki, systematyczny wzrost liczebności grupy osób starszych, omówiony wyżej, odzwierciedlony jest także w zwiększającym się z roku na rok udziale grupy ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle społeczeństwa przy jednoczesnym spadku udziału grupy

osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2008 roku grupa osób, która w przyszłości zasilala będzie rynek pracy, stanowiła 20,1% ogólnej liczby ludności. W 2013 roku jej udział wyniósł już tylko 18,7%. Jednocześnie, w pierwszym roku badanego okresu osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 14,4% ogółu gostyńskiego społeczeństwa, w ostatnim natomiast już 16,8%. Zmiany te jednoznacznie wskazują na fakt, iż grupa młodych ludzi wchodzących corocznie na rynek pracy nie jest w stanie w całości, pod względem liczebności, zastąpić coraz bardziej licznej grupy pracowników przechodzących na emeryturę. Sytuacja taka charakterystyczna jest dla występowania zjawiska starzenia się społeczeństwa. Zasadność jego przyporządkowania w stosunku do gostyńskiej społeczności potwierdzają także zmiany wartości wskaźników obciążenia demograficznego w ostatnich latach. Wszystkie trzy zaprezentowane w poniższej tabeli wskaźniki przyjmują dla roku 2013 znacznie wyższe wartości niż dla roku 2008, co obrazuje narastające demograficzne obciążenie. Rosnące wartości wskaźników: liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym, oraz liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, pociągają za sobą zwiększające się koszty utrzymania osób w nieaktywnych zawodowo grupach wiekowych w przeliczeniu na osobę. Coraz wyższa wartość wskaźnika liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym z kolei dostarcza informacji o tym, iż obciążenia te w przyszłości będą jeszcze wyższe, gdyż grupa osób, która w najbliższych latach będzie wchodzić na rynek pracy jest coraz mniej liczna.

Dane dotyczące udziału ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Gostyń w latach 2008 – 2013 wraz ze wskaźnikami obciążenia demograficznego zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 3 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w gminie Gostyń w latach 2008 - 2013 wraz ze wskaźnikami obciążenia demograficznego

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Udział ekonomicznych grup w ludności ogółem (%)						
W wieku przedprodukcyjnym	20,1	19,7	19,4	19,0	18,9	18,7
W wieku produkcyjnym	65,5	65,7	65,7	65,3	64,9	64,6
W wieku poprodukcyjnym	14,4	14,6	14,9	15,6	16,2	16,8
Wskaźniki obciążenia demograficznego (os.)						
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	52,6	52,3	52,3	53,1	54,0	54,9

Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	71,3	74,0	77,0	82,1	85,5	89,9
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	21,9	22,3	22,7	23,9	24,9	26,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W gminie Gostyń na przestrzeni ostatnich 6 lat znacząco spadła liczba urodzeń. W 2013 roku zanotowano ich o 75 mniej niż w roku 2008 (spadek o 20,49%). Nie oznacza to jednak, iż mamy do czynienia z ujemnym przyrostem naturalnym. W roku 2013 ukształtował się on na poziomie +72 osoby. Na jego dodatnią wartość wpływ ma zmniejszająca się liczba zgonów. W roku 2013 zarejestrowano ich o 29 mniej niż w roku 2008 (spadek o 11,69%). Dodatnia wartość przyrostu naturalnego nie oznacza jednak, że tendencja w kwestii ruchu naturalnego jest korzystna. Liczba urodzeń spada bowiem dużo szybciej niż liczba zgonów. Jeszcze w roku 2008 przyrost naturalny kształtował się na dużo wyższym poziomie (+118 osób). Jeśli niekorzystny trend nie ulegnie odwróceniu, za kilka lat należy spodziewać się spadku wartości przyrostu naturalnego poniżej zera.

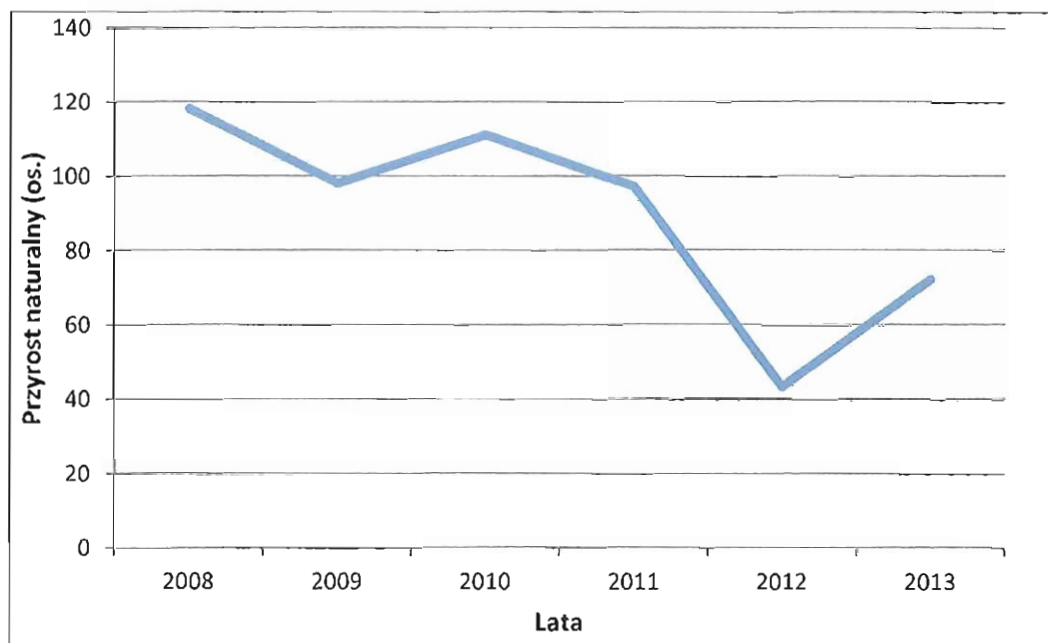
Dane dotyczące ruchu naturalnego ludności gminy Gostyń na przestrzeni lat 2008 – 2013 zaprezentowano w poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 4 Ruch naturalny mieszkańców gminy Gostyń w latach 2008 - 2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Urodzenia żywe						
Ogółem	366	339	353	310	310	291
Kobiety	188	152	187	147	153	147
Mężczyźni	178	187	166	163	157	144
Zgony						
Ogółem	248	241	242	213	267	219
Kobiety	105	105	89	105	128	118
Mężczyźni	143	136	153	108	139	101
Przyrost naturalny						
Ogółem	118	98	111	97	43	72
Kobiety	83	47	98	42	25	29
Mężczyźni	35	51	13	55	18	43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Rysunek 3 Przyrost naturalny w gminie Gostyń w latach 2008 - 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Na zmiany w kształtowaniu się liczby mieszkańców danego terenu, oprócz przyrostu naturalnego, wpływa także saldo migracji (różnica pomiędzy ogólną liczbą zameldowań a liczbą wymeldowań). W gminie Gostyń w każdym roku analizowanego okresu lat 2008 – 2013 notowano więcej wymeldowań niż zameldowań. Saldo migracji przyjmuje zatem wartości ujemne. Jeśli chodzi o jego wartość to nie jest widoczna żadna, dłużej utrzymująca się, tendencja. Pozytywnym aspektem może być fakt, iż w roku 2013 roku saldo ukształtowało się na poziomie -62, co jest najwyższą wartością w całym badanym okresie. Dane dotyczące migracji ludności w gminie Gostyń na przestrzeni lat 2008 – 2013 zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 5 Migracje ludności w gminie Gostyń w latach 2008 - 2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zameldowania ogółem	251	253	297	275	257	283
Zameldowania z miast	103	125	152	114	113	124
Zameldowania ze wsi	146	124	145	160	143	159
Zameldowania z zagranicy	2	4	0	1	1	0
Wymeldowania ogółem	362	333	389	399	357	345
Wymeldowania do miast	145	118	134	165	116	126
Wymeldowania na wieś	210	204	246	211	233	213

Wymeldowania za granicę	7	11	9	23	8	6
Saldo migracji	- 111	- 80	- 92	- 124	- 100	- 62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W gminie Gostyń w znacznym tempie spada liczba zawieranych małżeństw. W 2008 roku odnotowano takich aktów 239, w 2009 – 195, w 2010 – 183, w 2011 – 191, w 2012 – 177, a w 2013 – 162. Oznacza to, iż na przestrzeni sześciu lat liczba par które zdecydowały się na taką formę związku zmniejszyła się o 32,22%. Także wskaźnik liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności przyjmuje coraz niższe wartości (8,5 w roku 2008, 5,8 w roku 2013).

III. DIAGNOZA SYTUACJI W SFERZE SPOŁECZNEJ GMINY GOSTYŃ

III.1. Pomoc społeczna w gminie - najczęściej przyznawane świadczenia

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 182 ze zm.) pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Osoby bądź rodziny zamieszkujące na terenie gminy Gostyń, znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, niepotrafiące samodzielnie wyeliminować przyczyn jej powstania, mogą uzyskać pomoc w Miejsko - Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom na zasadach określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych;
- braku umiejętności przystosowania do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze;
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu i narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W poniższej tabeli zaprezentowano dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Gostyń na przestrzeni lat 2009 – 2013 ze względu na przyczynę powstania trudnej sytuacji życiowej.

Tabela 6 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Gostyń w latach 2009 – 2013 z podziałem na przyczyny korzystania ze wsparcia

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				
	2009	2010	2011	2012	2013
Ubóstwo	599	544	482	509	547
Sieroctwo	0	0	0	0	0
Bezdomność	48	26	25	18	26
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność	131	117	99	92	95
Bezrobocie	657	676	623	616	672
Niepelnosprawność	305	314	302	319	348
Długotrwała lub ciężka choroba	392	371	370	366	367
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:					
- rodziny niepełne	128	143	124	132	145
- rodziny wielodzietne	7	9	4	12	12
Przemoc w rodzinie	0	5	9	8	3
Alkoholizm	79	87	90	79	89
Narkomania	1	1	1	1	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	6	9	4	6
Zdarzenie losowe	119	6	1	1	1
Sytuacja kryzysowa	0	3	0	2	1
Program susza/powódź/przymrozki	0/0/0	0/0/0	0/0/0	0/0/0	0/0/0

Źródło: Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu

Jak wynika z danych Miejsko–Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu, najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej są: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Na przestrzeni pięciu ostatnich lat w dość znacznym stopniu zmalała liczba rodzin, w przypadku których powodem korzystania z pomocy było: ubóstwo, bezdomność oraz potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność.

Zgodnie z zapisami wskazanej wyżej ustawy, pomoc społeczna może być udzielana w następujących formach:

- świadczenia pieniężne:
 - zasiłek stały – przysługuje osobie pełnoletniej, samotnie gospodarującej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od ustalonego progu kryterium dochodowego; całkowita niezdolność do pracy oznacza:
 - ✓ całkowitą niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach Ubezpieczeń Społecznych (orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy oraz samodzielnej egzystencji);
 - ✓ zaliczenie do I lub II grupy inwalidzkiej;
 - ✓ legitymowanie się znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (na podstawie orzeczenia zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności);
 - zasiłek okresowy – przysługuje osobie samotnej gospodarującej lub rodzinie, jeżeli ich dochód nie przekracza kryterium dochodowego, a posiadane zasoby pieniężne nie wystarczają na zaspokojenie niezbędnych potrzeb ze względu na: długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego; okres, na jaki przyznany jest zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej po analizie sytuacji w środowisku;
 - zasiłek celowy – mogą być przyznane osobie lub rodzinie w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów potrzebnych do gospodarstwa domowego, drobnych koniecznych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu; zasiłek ten może być również przyznany sobie lub rodzinie, która poniosła straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej;
 - pomoc dla osób i rodzin przekraczających kryterium dochodowe – w szczególnie uzasadnionych przypadkach, uznanych przez pracownika socjalnego osobie lub rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy:

- ✓ specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi;
- ✓ zasiłek okresowy, zasiłek celowy lub pomoc rzeczowa, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku lub wydatków na pomoc rzeczową;
- świadczenia niepieniężne:
 - praca socjalna – to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu; praca socjalna jest ukierunkowana na rozwinięcie i wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej osób i rodzin; może być ona również prowadzona ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań; praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na dochód;
 - usługi opiekuńcze – usługi te przysługują osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione; usługi te świadczone są w miejscu zamieszkania takich osób przez opiekunki; obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zleconą przez lekarza pielęgnację, oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem;
 - specjalistyczne usługi opiekuńcze – są to usługi dostosowane do potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym; rada gminy określa, w drodze uchwały, szczególne warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania; MGOPS przyznając usługi opiekuńcze ustala okres i miejsce ich świadczenia oraz zakres czynności; usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze są nieodpłatne w przypadku, gdy dochód osoby lub rodziny nie przekracza kryterium dochodowego lub jest równy kryterium dochodowemu określone w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca

2004 roku o pomocy społecznej; usługi te przyznawane są na wniosek lekarza, osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego;

- składki na ubezpieczenia społeczne – za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującą matką, ojcem lub rodzeństwem, ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę na ubezpieczenie emerytalne i rentowe od kwoty kryterium dochodowego w rodzinie, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury lub renty; dotyczy to również osób, które w związku z koniecznością sprawowania opieki pozostają na bezpłatnym urlopie; przez ojca i matkę należy również rozumieć ojca i matkę współmałżonka; konieczność sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad chorym stwierdza lekarz ubezpieczenia zdrowotnego w zaświadczeniu wydanym nie wcześniej niż na 14 dni przed złożeniem wniosku o przyznanie świadczenia; składka na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w wysokości określonej przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych jest opłacana przez okres sprawowania opieki;
- sprawienie pogrzebu – osobom zmarłym zamieszkałym na terenie gminy nie posiadającym bliskich oraz krewnych, względnie gdy osoby te nie mają możliwości ich pochowania, przysługuje pogrzeb sprawiony przez gminę, będący świadczeniem z pomocy społecznej; pogrzeb sprawia się zgodnie z wyznaniem zmarłego, w sposób ustalony przez gminę;
- udzielenie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania – osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania jeżeli jest tego pozbawiona; udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego w noclegowniach, schroniskach i innych miejscach do tego przeznaczonych; przyznanie niezbędnego ubrania następuje poprzez dostarczenie osobie potrzebującej bielizny, odzieży i obuwia odpowiednich do pory roku i indywidualnych właściwości; pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić; pomoc w formie gorącego posiłku,

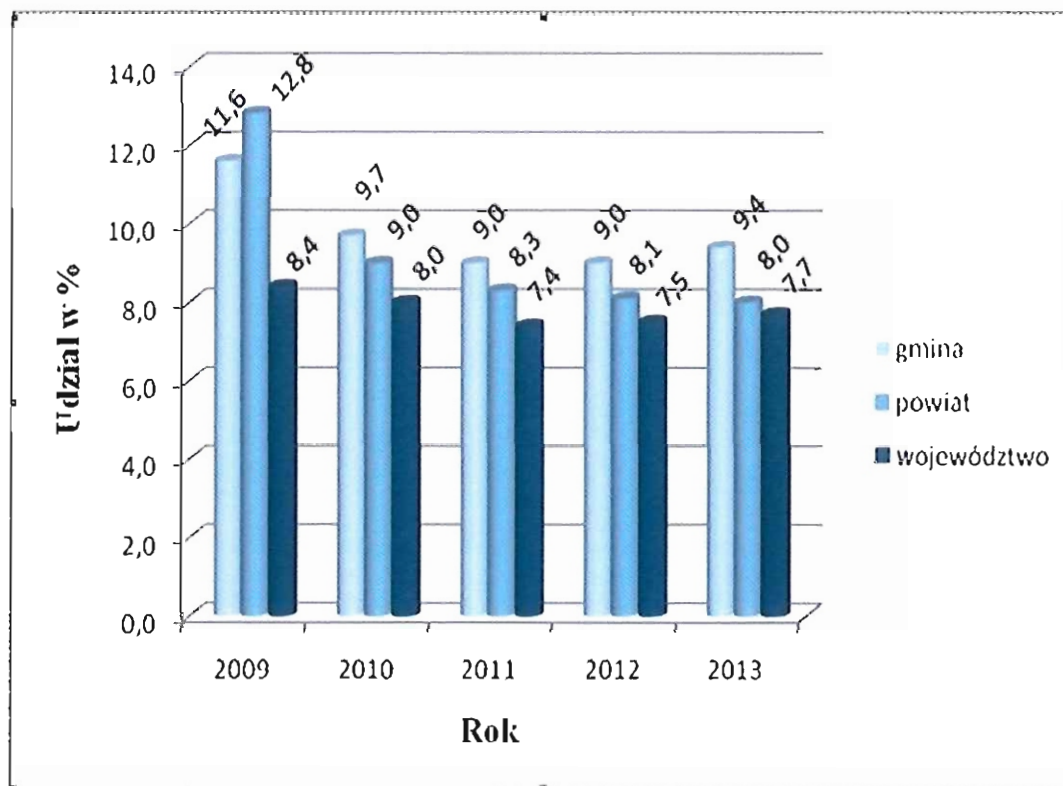
przyznana dzieciom i młodzieży w okresie nauki może być realizowana w formie zakupu posiłków;

- zapewnienie opieki w ośrodkach wsparcia – osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia;
- dom dziennego pobytu – jest ośrodkiem wsparcia zapewniającym posiłek, wsparcie indywidualne oraz zajęcia z zakresu spędzania czasu wolnego; osoba spełniająca kryteria zawarte w ustawie o pomocy społecznej, tj. ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagającą częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb może zostać skierowana, na wniosek pracownika socjalnego, do domu dziennego pobytu;
- dom pomocy społecznej – osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej; decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą odpłatność za pobyt wydaje organ gminy właściwy dla tej osoby w dniu jej kierowania; zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. 2012 poz. 964) do domu pomocy społecznej kieruje się na podstawie:
 - ✓ pisemnego wniosku osoby ubiegającej się o skierowanie do domu, złożonego w ośrodku pomocy społecznej właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu w dniu jej kierowania; za zgodą osoby ubiegającej się lub jej przedstawiciela ustawowego wniosek może złożyć inna osoba fizyczna lub prawna, a także powiatowe centrum pomocy rodzinie lub ośrodek pomocy społecznej;
 - ✓ rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby ubiegającej się w dniu jej kierowania, zawierającego w szczególności pisemne

stwierdzenie braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania przez rodzinę lub gminę.

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących wskaźnika obrazującego udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem, jego wartość w gminie Gostyń kształtuje się na mniej korzystnym poziomie niż w całym powiecie gostyńskim i województwie wielkopolskim. Wartość wspomnianego wskaźnika dla gminy Gostyń w roku 2013 w porównaniu z rokiem 2009 zmniejszyła się o 2,2 punkty procentowe i jest to niewątpliwie bardzo optymistyczne zjawisko. Jednak nadal sytuacja jest trudniejsza niż ta w powiecie i województwie. W roku 2013 udział liczby osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności dla powiatu gostyńskiego był niższy o 1,4 punktu procentowego niż dla gminy Gostyń, natomiast dla województwa wielkopolskiego o 1,7. Dane na temat udziału osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w gminie Gostyń na tle powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego na przestrzeni lat 2009 - 2013 zaprezentowano na poniższym wykresie.

Rysunek 4 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w gminie Gostyń na tle powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2009 – 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W gminie Gostyń w 2013 roku z pomocy i wsparcia korzystało 1 713 osób. Świadczenie w roku ubiegłym przyznano 1 334 osobom. W przeważającej liczbie przypadków było to świadczenie pieniężne. Dane na temat liczby osób i rodzin korzystających z pomocy oraz rodzaju przyznanych świadczeń przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2010 - 2013 zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 7 Udzielona pomoc i wsparcie w gminie Gostyń w latach 2010 - 2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Potrzebujący, którym udzielono pomocy i wsparcia				
Liczba osób	1 383	1 344	1 710	1 713
- w tym osoby długotrwale korzystające	864	836	842	807
Liczba rodzin	1 084	1 145	1 096	1 066
Liczba osób w rodzinach	2 915	2 819	2 880	2 880
Potrzebujący, którym przyznano świadczenie				
Liczba osób	1 322	1 278	1 307	1 334
- w tym osoby długotrwale korzystające	839	808	810	756
Liczba rodzin	991	942	944	985
Liczba osób w rodzinach	2 857	2 559	2 536	2 675
Potrzebujący, którym przyznano świadczenie pieniężne				
Liczba osób ogółem	978	909	911	957
Liczba rodzin	957	896	897	934
Liczba osób w rodzinach	2 789	2 484	2 459	2 594
Potrzebujący, którym przyznano świadczenie niepieniężne				
Liczba osób ogółem	585	619	673	636
Liczba rodzin	343	365	404	388
Liczba osób w rodzinach	1 011	1 008	1 100	1 046

Źródło: Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu

Spośród przyznawanych przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej świadczeń pieniężnych, najczęściej stosowaną formą pomocy w 2013 roku był zasiłek celowy (w przeważającej liczbie przypadków przyznawany w ramach programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"). Często stosowaną formą wsparcia był także zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, zasiłek okresowy (najczęściej przyznawany z tytułu bezrobocia), dodatek mieszkaniowy, a także, w dalszej kolejności: świadczenie alimentacyjne i świadczenie pielęgnacyjne. Na przestrzeni ostatnich kilku lat systematycznie zmniejsza się liczba

przyznawanych zasiłków rodzinnych, rośnie za to częstotliwość udzielania świadczeń alimentacyjnych i świadczeń pielęgnacyjnych. W poniższej tabeli zaprezentowano dane dotyczące przyznawanych świadczeń pieniężnych przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu na przestrzeni lat 2009 - 2013.

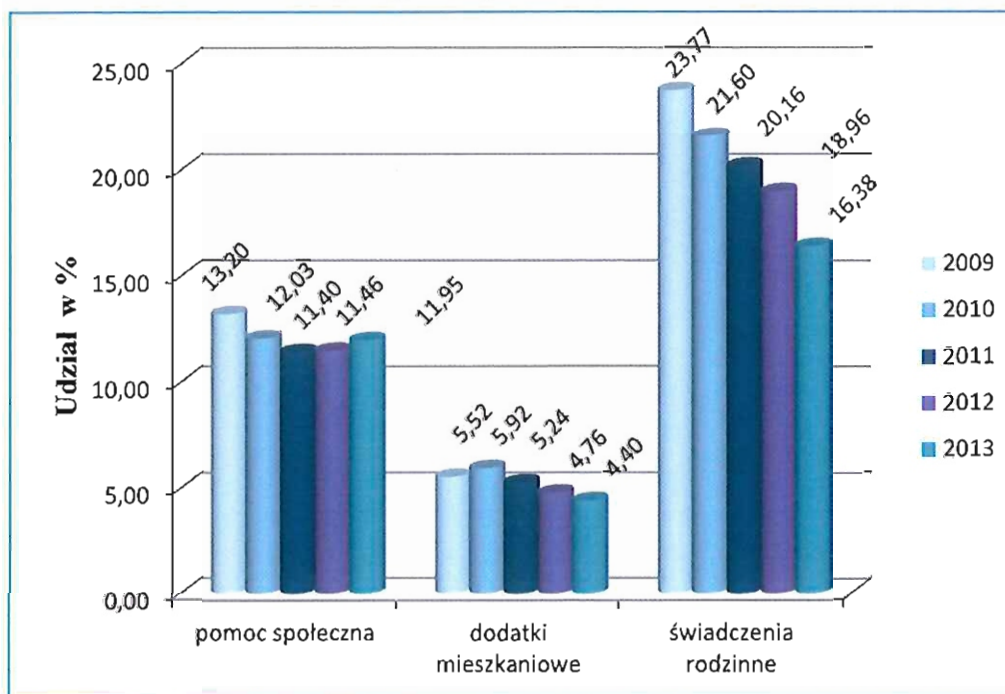
Tabela 8 Przyznane świadczenia pieniężne przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu w latach 2009 - 2013

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Zasiłek stały					
Liczba osób	47	51	46	46	56
Liczba świadczeń	452	487	428	461	529
Kwota świadczeń w złotych	151 000	161 000	141 815	164 512	218 448
Zasiłek okresowy					
Liczba osób	421	433	406	441	503
Liczba świadczeń	2 994	3 105	3 037	3 076	3 898
Kwota świadczeń w złotych	726 000	788 000	905 903	1 034 853	1 417 018
Zasiłek celowy					
Liczba osób	950	974	915	902	952
Kwota świadczeń w złotych	2 116 000	1 724 000	1 668 569	1 587 956	1 587 956
Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami					
Liczba osób	1 835	1 693	1 129	964	886
Kwota świadczeń w złotych	3 834 000	4 050 000	3 466 077	3 068 689	3 045 122
Świadczenie pielęgnacyjne					
Liczba osób	67	85	99	142	150
Kwota świadczeń w złotych	221 000	443 000	609 042	873 861	811 529
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia dziecka					
Kwota świadczeń w złotych	328 000	358 000	312 000	309 000	232 000
Świadczenie alimentacyjne					
Liczba osób	86	87	136	143	152
Kwota świadczeń w złotych	460 000	491 000	484 640	537 650	612 210
Dodatek mieszkaniowy					
Liczba osób	455	448	432	392	462
Kwota świadczeń w złotych	618 000	674 000	690 000	773 662	832 996

Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego					
Liczba osób	10	14	69	75	74
Kwota świadczeń w złotych	4 000	6 000	21 569	28 553	32 448
Świadczenie integracyjne					
Liczba osób	0	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	0	0	0	0	0
Świadczenie pieniężne z prac społecznie użytecznych					
Liczba osób	0	0	0	0	1
Kwota świadczeń w złotych	0	0	0	0	1 985

Źródło: Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu

Rysunek 5 Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie rodzin z terenu gminy Gostyń w latach 2009 - 2013

Źródło: Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu

Jak wynika z danych Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu wartość wskaźnika liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej do liczby rodzin ogółem zamieszkujących teren gminy Gostyń spadła z 13,20% w roku 2009 do 11,95% w roku 2013. Systematycznie spada także liczba przyznawanych świadczeń rodzinnych. Świadczenie takie w 2009 roku przyznano 23,77% gostyńskich rodzin, podczas gdy w 2013 roku już tylko 16,38%. Od 2010 tendencja spadkowa dotyczy także wskaźnika udziału liczby rodzin

otrzymujących dodatek mieszkaniowy w ogólnej liczbie gostyńskich rodzin. Omówione powyżej dane przedstawiono na powyższym wykresie.

Oprócz świadczeń pieniężnych, Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu udziela także wsparcia w formie niepieniężnej. W ostatnich latach najczęściej świadczonym typem takiej pomocy było wydawanie posiłku. W roku 2013 wspierano w ten sposób 404 osoby, udzielając świadczenia łącznie 56 354 razy. Dane dotyczące przyznawanych świadczeń niepieniężnych przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu w latach 2009 - 2013 zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 9 Przyznane świadczenia niepieniężne przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu w latach 2009 - 2013

Wyszczególnienie	Liczba rodzin				
	2009	2010	2011	2012	2013
Posiłek					
Liczba osób	384	371	392	433	404
Kwota świadczeń w złotych	334 000	392 000	439 628	463 130	359 891
Schronienie					
Liczba świadczeń	15	4	24	18	18
Kwota świadczeń w złotych	28 000	4 000	25 499	38 004	55 827
Ubranie					
Liczba osób	0	0	0	0	0
Liczba świadczeń	0	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	0	0	0	0	0
Sprawienie pogrzebu					
Liczba osób	0	0	0	0	0
Liczba świadczeń	0	0	0	1	1
Kwota świadczeń w złotych	0	0	0	3 519	248
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej					
Liczba osób	16	15	23	27	26
Kwota świadczeń w złotych	268 000	259 000	302 989	536 325	572 290

Źródło: Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu

Do działań podejmowanych w 2013 roku przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie przygotowania pomocy osobom bezdomnym należą:

- stała współpraca z innymi ośrodkami pomocy społecznej w celu udzielania pomocy osobom bezdomnym;

- wystawianie skierowań do noclegowni, schronisk bądź innych placówek zapewniających schronienie;
- udzielanie informacji na temat form pomocy, jakie przysługują osobie/rodzynie zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, kompletowanie niezbędnych dokumentów, sporządzanie planów pomocy oraz udzielanie pomocy bezdomnym z terenu gminy Gostyń;
- udzielanie pomocy finansowej z przeznaczeniem na dojazd do miejsca schronienia lub leczenia odwykowego;
- opracowanie „Programu działania w okresie zimowym 2013/2014 na terenie gminy Gostyń” oraz miesięcznych sprawozdań;
- monitorowanie sytuacji osób bezdomnych, uzależnionych oraz przebywających w trudnych warunkach – 2 razy w miesiącu w okresie zimowym;
- prowadzenie działań motywujących do podjęcia leczenia odwykowego wśród osób uzależnionych od alkoholu;
- zapewnienie ciepłego posiłku osobom bezdomnym;
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych osobom bezdomnym;
- prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezdomnymi i uzależnionymi;
- zapewnienie odzieży stosownej do pory roku;
- wydawanie odzieży używanej;
- pomoc żywnościowa z Lokalnego Banku Żywności.

Najczęściej udzielaną formą wsparcia w postaci usług świadczonych na rzecz osób potrzebujących na terenie gminy Gostyń w ostatnich latach jest praca socjalna. W 2013 roku takiej pomocy udzielono 902 rodzinom. Dość często świadczona była także usługa w postaci poradnictwa specjalistycznego. Dane na temat wybranych usług pomocy społecznej świadczonych w gminie Gostyń w latach 2009 - 2013 zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 10 Wybrane usługi pomocy społecznej w gminie Gostyń w latach 2009 - 2013

Wyszczególnienie	Liczba rodzin				
	2009	2010	2011	2012	2013
Poradnictwo specjalistyczne					
Liczba osób skierowanych do prawnika, psychologa, terapeuty uzależnień w Punkcie Wsparcia	67	60	83	74	117
Praca socjalna					

Liczba rodzin	1 215	1 029	1 089	1 053	902
Liczba osób w rodzinach	3 625	2 915	2 927	2 819	2 420
Interwencja kryzysowa					
Liczba rodzin	0	3	13	31	4
Liczba osób w rodzinach	0	9	41	82	7
Kontrakt socjalny					
Liczba osób ogółem z zawartym kontraktem	50	37	27	7	47
- w tym liczba osób z kontraktem w Klubie Integracji Społecznej w Gminie	0	0	0	0	0
Indywidualne programy pomocy					
Indywidualny program wychodzenia z bezdomności - liczba osób z zawartym IPWB	3	0	0	0	0
Indywidualny program zatrudnienia socjalnego - liczba osób z zawartym IPZS	0	0	0	0	0
Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi					
Liczba osób korzystających z usług	7	10	9	17	15

Źródło: Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu

Praca socjalna jest działalnością zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W poniższej tabeli zaprezentowano dane na temat świadczonej pracy socjalnej przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2013 roku.

Tabela 11 Praca socjalna w gminie Gostyń w 2013 roku

Wyszczególnienie	2013
Liczba przyjętych wniosków o pomoc społeczną w Biurze Obsługi Klienta w 2013 r.	8 704
Liczba osób skierowanych do prawnika, psychologa i terapeuty uzależnień w Punkcie Wsparcia	117
Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych	4 350
Liczba osób, którym udzielono pomocy na leki w formie talonów	107
Liczba środowisk, którym udzielono pomocy w formie drewna z wycinki na opał	45
Skierowanie wniosków o leczenie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	7

Źródło: Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu

Spośród wszystkich korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy Gostyń, ponad połowę stanowią długotrwali świadczeniobiorcy. Dane na temat kształtowania się wskaźnika długotrwanie korzystających z pomocy społecznej w gminie Gostyń w latach 2009 - 2013 zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 12 Wskaźnik długotrwanie korzystających z pomocy społecznej w gminie Gostyń w latach 2009 - 2013

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba osób długotrwanie korzystających ze świadczeń	850	839	808	810	756
Liczba osób którym przyznano świadczenie	1 444	1 322	1 278	1 307	1 334
Wartość wskaźnika udziału osób długotrwanie korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców (w %)	59	63	63	62	57
Dynamika (w %)	-	107	100	98	92

Źródło: Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu

III.2. Główne obszary problemowe – skala zjawisk i formy pomocy

III.2.1. Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów.

Analizując liczbę zarejestrowanych osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2009 – 2013 uwagę zwrócić należy na jej spadek w ostatnim roku analizy w stosunku do roku 2009 o 5,80%. Rokroczny spadek ogólnej liczby osób pozostających bez pracy w stosunku do roku poprzedniego notowano w każdym roku badanego okresu z wyjątkiem roku 2012. Na koniec 2013 roku bez zatrudnienia pozostawało 1 560 osób.

Szczególną uwagę należy zwrócić na stale przeważającą liczbę kobiet wśród osób bezrobotnych. Ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców pozostających bez pracy wyniósł:

- w roku 2009 – 56,70%;
- w roku 2010 – 57,78%;
- w roku 2011 – 62,12%;
- w roku 2012 – 56,54%;

- w roku 2013 – 56,99%.

Należy zatem podejmować nieustanne działania zmierzające do poprawy sytuacji kobiet na lokalnym rynku pracy i zwiększające ich szanse na znalezienie zatrudnienia. Jednym z priorytetowych działań musi być wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn w dostępie do pracy.

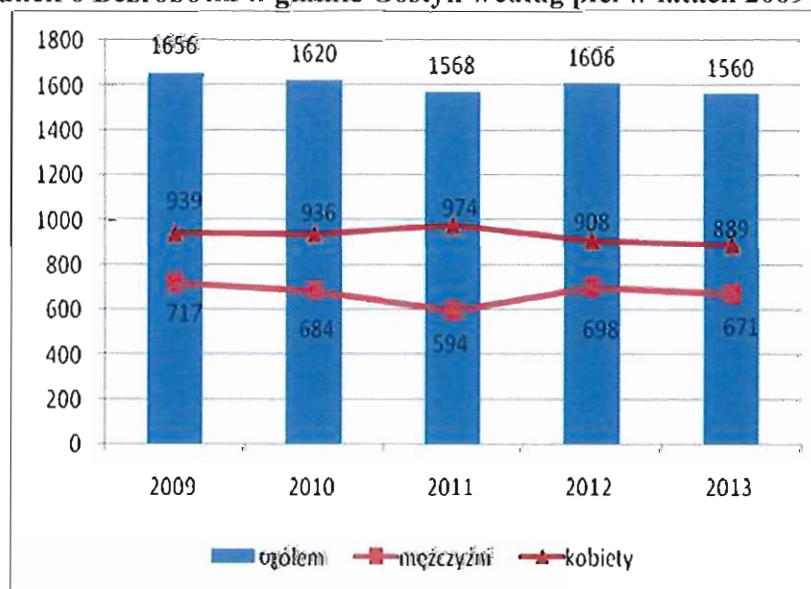
Dane dotyczące kształtowania się liczby bezrobotnych w gminie Gostyń w latach 2009 – 2013 oraz ich udziału w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zaprezentowano w poniższej tabeli. Strukturę osób pozostających w ostatnich latach bez pracy według płci przedstawiono dodatkowo na wykresie.

Tabela 13 Bezrobotni w gminie Gostyń w latach 2009 - 2013

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Bezrobotni zarejestrowani według płci					
Ogółem	1 656	1 620	1 568	1 606	1 560
Kobiety	939	936	974	908	889
Mężczyźni	717	684	594	698	671
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci					
Ogółem	9,0	8,8	8,6	8,9	8,7
Kobiety	10,6	10,7	11,2	10,6	10,5
Mężczyźni	7,5	7,1	6,2	7,3	7,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Rysunek 6 Bezrobotni w gminie Gostyń według płci w latach 2009 - 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Bezrobocie jest jednym z najpoważniejszych i największych problemów społecznych. Jest zjawiskiem negatywnym, ponieważ oznacza marnotrawstwo zasobów siły roboczej (czynników wytwórczych). Bezrobotni nie wytwarzają dóbr i usług, ale uczestniczą w ich podziale. Otrzymują zasiłki wypłacane z budżetu państwa, który dodatkowo ponosi straty z tytułu nie płaconych przez bezrobotnych podatków. Bezrobocie prowadzi do pogorszenia warunków życiowych bezrobotnych i ich rodzin, do stopniowej utraty kwalifikacji, frustracji i zjawisk patologicznych. Pomimo, iż bezrobocie dotyczy względnie małej części ludności, to z jego konsekwencjami musi borykać się całe społeczeństwo.

Nie ulega wątpliwości, że bezrobocie, szczególnie długotrwałe, prowadzi nieuchronnie do marginalizacji i wykluczenia społecznego. Z doświadczenia Powiatowego Urzędu Pracy w Gostyniu oraz Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu wynika, że przywrócenie osób pozostających bez zatrudnienia w długim okresie do aktywnego życia zawodowego jest bardzo trudne. Pomimo pojawiania się większej liczby ofert pracy skierowanych do osób o niższych kwalifikacjach, nieudolność społeczna i zawodowa osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej jest wysoka. Największy wpływ na taką sytuację mają:

- brak motywacji do zmian oraz niska zaradność życiowa;
- względna łatwość uzyskania świadczeń z pomocy społecznej;
- brak profesjonalnego wsparcia ze strony Powiatowego Urzędu Pracy;
- niskie wykształcenie i brak kwalifikacji;
- słabe wsparcie ze strony organizacji pozarządowych.

Przeciwdziałanie bezrobociu wymaga zintegrowanych działań nastawionych na stworzenie korzystnych warunków gospodarowania i tworzenia nowych miejsc pracy. Problemy ze znalezieniem pracy mają w szczególności osoby młode, które niedawno ukończyły szkołę, kobiety, osoby długotrwałe bezrobotne oraz te o najniższym wykształceniu. Obecnie największymi barierami społecznymi wejścia na rynek pracy są: brak wyuczonego zawodu, niskie kwalifikacje, dezaktualizacja zawodu, niedopasowanie posiadanego wykształcenia i przygotowania zawodowego do potrzeb lokalnych pracodawców, brak gruntownego doświadczenia zawodowego wynikającego z częstej zmiany pracy i podejmowania prac jakichkolwiek dla ratowania własnej egzystencji, brak gotowości do reorientacji zawodowej. Problem bezrobocia wpływa niekorzystnie nie tylko na stan życia i funkcjonowanie osoby bezrobotnej, lecz również na jej otoczenie (w tym rodzinę). Zdarza się, że bezrobocie, zwłaszcza długotrwałe, jest przyczyną problemów opiekuńczo – wychowawczych, przemocy,

alkoholizmu, zacierania autorytetu rodzicielskiego, czy przejmowania złych nawyków od osoby bezrobotnej, co w konsekwencji może prowadzić do rozpadu rodziny. Bezrobocie jest czynnikiem generującym stany depresyjne, związane z poczuciem braku stabilności i bezpieczeństwa socjalnego. Niskiej kondycji psychosomatycznej towarzyszy wzrost zapadalności na choroby społeczne i psychiczne. Wielu bezrobotnych zauważa u siebie pogorszenie samopoczucia. Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego, wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, na realizację określonych zamierzeń, zadań i planów życiowych. Najbardziej bolesnym efektem bezrobocia jest zagrożenie godziwej egzystencji rodziny, Negatywny wpływ na ekonomiczną sytuację rodziny powoduje z kolei jej szybką degradację, potęguje biedę i rozszerza sferę ubóstwa.

Bezrobocie rodziców ma także bardzo niekorzystny wpływ na ich dzieci. Praca zawodowa rodziców bowiem wyznacza postawy zachowania dzieci, system stosowanych przez nie ocen, kontakty ze środowiskiem rówieśniczym, uznawane przez nie wartości i cele. Dążenia dzieci i młodzieży są silnie związane z pozycją zawodową rodziców, a otaczająca rzeczywistość postrzegana jest przez pryzmat ich pracy zawodowej. Bezrobocie rodziców, dla dzieci i młodzieży kończącej pewien etap edukacji, niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów dalszego kształcenia, obniżenie ich aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania ich uzdolnień w drodze dalszej nauki czy zajęć dodatkowych. W konsekwencji dochodzi do stopniowej izolacji środowiskowej, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Wykluczenie z kręgu zainteresowań rówieśniczych, wspólnej nauki i zabawy, powoduje, że dzieci popadają w sytuacje konfliktowe w szkole z wychowawcami i nauczycielami. Skutkiem bezrobocia w rodzinie jest także osłabienie autorytetu rodziców. W opinii dzieci, zwłaszcza nastolatków, taka sytuacja jest przejawem braku zaradności, nieumiejętności dostosowania się do nowej rzeczywistości społeczno – ekonomicznej czy życiowego nieudacznictwa.

Przeciwdziałanie bezrobociu wymaga zintegrowanych działań nastawionych na tworzenie takich warunków gospodarowania, by podaż pracy wzrastała.

Zjawisko bezrobocia oraz jego niekorzystne skutki należy starać się ograniczać poprzez podejmowanie aktywnych i pasywnych środków zaradczych, np.:

- organizacja prac interwencyjnych, publicznych i sezonowych;
- organizacja staży i przygotowania zawodowego w miejscu pracy;
- organizacja prac społecznie użytecznych;
- organizacja robót publicznych;

- organizacja prac interwencyjnych;
- przyznawanie stypendiów uczniom i studentom;
- przyznawanie wsparcia w postaci zwrotu kosztów przejazdu i zakwaterowania;
- przyznawanie dodatków aktywizacyjnych;
- ochrona istniejących miejsc pracy oraz podejmowanie inicjatyw na rzecz powstawania nowych;
- organizacja kursów doszkalających lub zmieniających kwalifikacje;
- udzielanie pożyczek lub dofinansowania na podejmowanie przez bezrobotnych własnej działalności gospodarczej;
- organizacja zatrudnienia u pracodawców zagranicznych;
- uruchamianie osłony socjalnej dla bezrobotnych.

III.2.2. Ubóstwo

Ubóstwo jest to sytuacja, w której gospodarstwo domowe nie dysponuje wystarczającymi środkami finansowymi (zarówno środkami pieniężnymi w postaci dochodów bieżących i dochodów z poprzednich okresów, jak i w formie nagromadzonych zasobów materialnych) pozwalającymi na zaspokojenie podstawowych potrzeb jego członków.¹ Ubóstwo jest traktowane jako wykluczenie społeczne w wymiarze finansowym. Ubóstwem nie jest natomiast sytuacja związana z pozbawieniem możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb przez gospodarstwo domowe wynikająca z innych przyczyn niż finansowe, jak np. z niepełnosprawności członków gospodarstwa domowego, czy też niskiego poziomu ich wykształcenia. Pojęcie ubóstwa można rozpatrywać w dwóch kategoriach:

- ubóstwo w ujęciu absolutnym - opiera się na pojęciu stopnia zaspokojenia potrzeb zdefiniowanych w konkretnych kategoriach ilościowych i wartościowych; jednostki (osoby, rodziny, gospodarstwa domowe) określane są jako ubogie, kiedy ich podstawowe potrzeby nie są zaspokajane w sposób wystarczający; poziom zaspokojenia ich potrzeb nie jest przy tym odnoszony do poziomu zaspokojenia potrzeb innych członków społeczeństwa; problem ubóstwa w tym podejściu zostaje rozwiązany, gdy wszystkim członkom społeczeństwa zostanie zapewnione zaspokojenie ich podstawowych potrzeb; ten rodzaj ubóstwa może zostać całkowicie wyeliminowany poprzez wzrost ekonomiczny;

¹Panek T. (2011). Ubóstwo, wykluczenie społeczne i nierówności. Teoria i praktyka pomiaru. Szkoła Główna Handlowa, Warszawa.

- ubóstwo w ujęciu względnym (relatywnym) - opiera się na odniesieniu poziomu zaspokojenia potrzeb jednostek (osób, rodzin, gospodarstw domowych) do poziomu zaspokojenia tych potrzeb przez innych członków społeczeństwa; ubóstwo jest tutaj utożsamiane z nadmiernymi rozpiętościami w poziomie zaspokojenia potrzeb w społeczeństwie; ten rodzaj ubóstwa nie może zostać w praktyce całkowicie wyeliminowany, możliwe jest jedynie ograniczenie jego skali poprzez zmniejszenie nierówności w poziomie zaspokojenia potrzeb.

Dla celów rejestrowania zjawiska ubóstwa, które służyć ma jego przeciwdziałaniu, jako miarę dobrobytu ekonomicznego gospodarstwa domowego przyjmuje się poziom jego wydatków. Gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostaje uznane za ubogie jeżeli poziom jego wydatków (łącznie z wartością artykułów otrzymanych nieodpłatnie oraz pobranych z indywidualnego gospodarstwa rolnego, działki, bądź z prowadzonej działalności na własny rachunek) jest niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. W Polsce nie funkcjonuje jedna, przyjęta urzędowo granica ubóstwa. Wyróżnia się jednak kilka najczęściej przyjmowanych, spośród których każda ma określone zalety i wady oraz nieco odmienną interpretację:

- granica ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji) - granica ustalana przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych przy Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej - uwzględnia jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do wyniszczenia biologicznego (w 2013 roku poziom ten wynosił 551 zł dla gospodarstw 1 - osobowych i 1 486 zł dla gospodarstw 4 - osobowych);
- relatywna granica ubóstwa - gospodarstwo domowe, a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład określa się jako ubogie, jeżeli poziom wydatków tego gospodarstwa był niższy od 50% średnich miesięcznych wydatków gospodarstw domowych (granica w 2013 roku wynosiła 706 zł dla gospodarstw 1 - osobowych i 1 906 zł dla gospodarstw 4 - osobowych);
- ustawowa granica ubóstwa - gospodarstwo domowe, a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład zostają uznane jako ubogie, jeżeli poziom wydatków tego gospodarstwa był niższy od kwoty, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej (granica ta w 2013 roku wynosiła 542 zł dla gospodarstw 1 - osobowych i 1 824 zł dla gospodarstw 4 - osobowych).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 roku w Polsce wydatki 7,4% gospodarstw domowych kształtowały się poniżej określonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych poziomu minimum egzystencji. Ubóstwem relatywnym dotkniętych było 16,2% gospodarstw domowych, natomiast ustawowym - 12,8%.

Skrajnym ubóstwem najczęściej zagrożone są gospodarstwa domowe z osobami bezrobotnymi i osobami z niepełnosprawnością oraz rodziny wielodzietne. W 2013 roku wśród gospodarstw domowych w skali kraju, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba bezrobotna, stopa ubóstwa skrajnego wynosiła ok. 14%. Większa liczba osób bezrobotnych w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko ubóstwa skrajnego. W gospodarstwach domowych, w których bezrobotne były przynajmniej dwie osoby stopa ubóstwa skrajnego wynosiła ok. 33%.

Zasięg ubóstwa jest także zróżnicowany w zależności od grupy społeczno - ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji znajdują się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. innych niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim gospodarstwa, których podstawę funkcjonowania stanowią świadczenia społeczne inne niż emerytury i renty (stopa ubóstwa skrajnego na poziomie ok. 28%). Bardziej niż przeciętnie, na ubóstwo narażeni są także członkowie gospodarstw utrzymujących się głównie z rent oraz gospodarstw domowych rolników (po ok. 13% w sferze ubóstwa skrajnego). Pauperyzacji sprzyja także wykonywanie nisko płatnej pracy. Dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, pracujących na stanowiskach robotniczych. W gospodarstwach, w których główny strumień dochodów pochodzi z pracy najemnej na stanowisku robotniczym, ubóstwem skrajnym zagrożona jest statystycznie co dziesiąta osoba. Dla porównania, w przypadku gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z pracy najemnej na stanowiskach nierobotniczych problem ten dotyczy co pięćdziesiątej osoby.

Ważnym czynnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest wykształcenie głowy gospodarstwa domowego. Im wyższe wykształcenie, tym mniejsze ryzyko życia poniżej minimum egzystencji. Wśród gospodarstw domowych, w których głowa gospodarstwa domowego uzyskała wykształcenie co najwyżej gimnazjalne, odsetek osób ubogich wynosi ok. 17%. Dla porównania, w gospodarstwach domowych, w których głowa gospodarstwa posiada wykształcenie wyższe, odsetek ten wynosi mniej niż 1%.

Grupę zagrożoną ubóstwem skrajnym stanowią także rodziny wielodzietne. W 2013 roku poniżej minimum egzystencji w Polsce żyła co dziesiąta osoba w gospodarstwach małżeństw

z trójką dzieci oraz około 23% osób w gospodarstwach małżeństw z czwórką i większą liczbą dzieci. Osoby tworzące rodziny niepełne są względnie w lepszej sytuacji. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym dla rodzin niepełnych w skali kraju wyniósł w 2013 roku ok. 8%.

Ryzyko zagrożenia ubóstwem znacznie zwiększa także obecność w gospodarstwie domowym osoby z niepełnosprawnością. Stopa ubóstwa skrajnego wśród osób w gospodarstwach domowych z co najmniej jedną taką osobą wynosi ok. 11%.

W gminie Gostyń w 2013 roku 547 rodzin objętych zostało pomocą społeczną ze względu na pozostawanie w stanie ubóstwa.

Dane na temat kształtowania się wskaźników zagrożenia ubóstwem według wybranych cech społeczno - ekonomicznych gospodarstw domowych w latach 2011 - 2013 zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 14 Wskaźniki zagrożenia ubóstwem według wybranych cech społeczno - ekonomicznych gospodarstw domowych w latach 2011 - 2013

Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej											
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)			relatywnej granicy ubóstwa			ustawowej granicy ubóstwa					
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Ogółem	6,8	6,8	7,4	16,9	16,3	16,2	6,6	7,2	12,8			
Grupy społeczno ekonomiczne gospodarstw domowych												
Pracowników	5,8	6,2	6,4	15,6	15,3	14,9	5,9	6,9	12,0			
Rolników	13,2	11,1	13,4	29,3	26,4	26,7	13,6	12,2	22,8			
Pracujących na własny rachunek	3,5	2,6	3,9	10,0	7,9	9,2	3,6	2,6	7,5			
Emerytów	4,6	4,3	4,8	12,5	11,9	11,4	3,6	3,6	6,8			
Rencistów	13,0	12,1	13,2	26,4	25,8	26,3	10,6	10,7	18,2			
Utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł	22,0	22,6	21,5	41,4	41,5	39,0	23,3	24,9	34,6			
Typy gospodarstw domowych												
1 - osobowe	2,3	2,4	2,5	6,2	6,5	6,1	2,0	2,1	2,6			
Mażeństwa												
Bez dzieci na utrzymaniu	1,7	1,7	1,9	5,4	5,2	5,3	0,8	1,0	1,8			
Z jednym dzieckiem	2,3	2,5	2,4	6,8	7,7	6,9	1,7	2,1	3,9			
Z dwójką dzieci	5,0	4,2	4,7	14,2	12,3	12,1	4,7	4,9	9,9			
Z trójką dzieci	1,5	9,8	10,2	26,2	24,9	23,1	12,3	13,4	21,8			
Z czwórką i większą liczbą dzieci	24,0	26,6	22,8	47,5	47,4	46,7	29,6	32,7	49,8			
Matka lub ojciec z dziećmi na utrzymaniu	7,0	8,1	7,9	18,2	19,5	20,4	6,5	9,1	17,7			
Gospodarstwa domowe z osobami z niepełnosprawnością												

Z co najmniej 1 osobą z niepełnosprawnością	9,3	9,6	10,8	22,6	21,9	21,9	8,8	9,6	16,6
Z niepełnosprawnością głowy gospodarstwa domowego	9,1	10,1	10,9	21,7	22,0	21,9	8,2	8,9	14,7
Z przynajmniej 1 dzieckiem do lat 16 posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności	10,2	12,4	11,5	28,0	28,8	25,8	13,1	17,7	24,9
Według wieku członków gospodarstw domowych									
0 - 17 lat	9,7	9,8	10,1	23,1	22,0	21,8	11,2	11,9	20,3
18 - 64 lat	6,4	6,4	7,0	15,9	15,5	16,5	5,8	6,3	12,0
65 i więcej lat	4,0	3,8	4,4	11,2	10,7	9,9	3,0	3,1	5,6

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

III.2.3. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność to trwała lub okresowa niezdolność do wypełnienia ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy. Grupa osób z niepełnosprawnością jest grupą bardzo zróżnicowaną. Głównymi czynnikami różnicującymi są: rodzaj oraz stopień niepełnosprawności. Z punktu widzenia stopnia niepełnosprawności można wyróżnić trzy jego stopnie: lekki, umiarkowany i znaczny. Ze względu na rodzaj niepełnosprawności wskazać można następujące grupy osób:

- osoby z niepełnosprawnością ruchową;
- osoby z niepełnosprawnością wzrokową;
- osoby z niepełnosprawnością słuchową;
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną;
- osoby z zaburzeniami psychicznymi;
- osoby z niepełnosprawnością spowodowaną chorobą somatyczną (choroby układu krążenia, cukrzyca, choroby nowotworowe);
- osoby z chorobami neurologicznymi (np. epilepsją);
- osoby ze sprzężoną niepełnosprawnością.

Dane ogólnokrajowe pokazują, iż wskaźnik aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością (w wieku produkcyjnym) jest bardzo niski i wynosi zaledwie ok 22%. Wśród pracujących osób z niepełnosprawnością ponad 66% zatrudnionych jest w zakładach pracy chronionej.

Osoby z niepełnosprawnością są znacznie gorzej wykształcone od osób sprawnych. Osoby z niepełnosprawnością mają trudności w zdobyciu lub uzupełnieniu wykształcenia nie tylko na poziomie wyższym, ale także średnim, a nawet podstawowym.

Główne problemy osób z niepełnosprawnością na rynku pracy i w społeczeństwie to:

- niski poziom aktywności zawodowej;
- problemy związane z utrzymaniem zdobytego zatrudnienia;
- niewystarczające możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- niski stopień zaufania społecznego;
- negatywne postrzeganie przedstawicieli wielu instytucji publicznych i przedsiębiorców;

- brak przygotowania pracodawców funkcjonujących na rynku pracy do zatrudniania osób z niepełnosprawnością;
- stereotypy i uprzedzenia pracodawców związane z postrzeganiem osób z niepełnosprawnością jako z założenia mniej wydajnych, obarczonych ryzykiem częstych zwolnień chorobowych, większym narażeniem na wypadki;
- obawy pracodawców związane z koniecznością ponoszenia większych kosztów zatrudnienia osób z niepełnosprawnością;
- izolacja społeczna;
- występowanie licznych barier funkcjonalnych, w tym przede wszystkim architektonicznych, transportowych, technicznych;
- brak samodzielności i konieczność zapewnienia nieustannej pomocy innych osób, w tym szczególnie członków rodzin osób z niepełnosprawnością;
- bariery mentalne najbliższego otoczenia osób z niepełnosprawnością;
- brak odpowiedniego wsparcia po znalezieniu zatrudnienia;
- stygmatyzacja społeczna przejawiająca się głównie dystansem ze strony otoczenia;
- brak pewności siebie; trudności w obiektywnej ocenie własnych możliwości.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, szczególnie ważny jednak jest jego kontekst psychologiczny i społeczny. Fakt uszkodzenia funkcji życiowych utrudnia wykonywanie zadań społecznych, co dodatkowo pogłębia stan izolacji psychicznej, wywołanej samą chorobą. W społeczeństwie występują tendencje do izolacji i ograniczania udziału osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym.

Według danych Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu w 2013 roku 348 rodzin skorzystało z pomocy z powodu niepełnosprawności.

Pomoc osobom z niepełnosprawnością i ich rodzinom nie powinna ograniczać się jedynie do pomocy usługowej czy finansowej, ale także porad socjalnych, np.: dotyczących przysługujących ulg i uprawnień, dostępnych form rehabilitacji i pomocy społecznej oraz funkcjonujących na terenie gminy stowarzyszeniach czy organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnością. Niezwykle ważne jest także tworzenie warunków do szerszego i aktywnego udziału osób z niepełnosprawnością w ich własnym rozwoju. Wymaga to, z jednej strony, przygotowania społeczeństwa do takiej sytuacji, a z drugiej, przygotowania samych osób z niepełnosprawnością do pełnienia różnych ról społecznych w lokalnym środowisku. Istotną kwestią jest zapewnienie takim osobom godnych warunków życia i możliwości pełnego rozwoju na każdym etapie ich życia. Jako

grupa znajdująca się trudnej sytuacji, osoby z niepełnosprawnością potrzebują oparcia społecznego oraz możliwości podjęcia zatrudnienia dostosowanego do ich stopnia niepełnosprawności.

III.2.4. Kwestia osób starszych

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego średnia długość życia w 2013 roku wyniosła w Polsce: 81,1 lat dla kobiet i 73,1 lat dla mężczyzn. Postępujące zmiany społeczno – ekonomiczne, coraz szybszy postęp techniczno – informatyczny, wzrost stopy życiowej ludności oraz rozwój i osiągnięcia medycyny przyczyniają się do wydłużania czasu trwania ludzkiego życia. Według prognozy demograficznej GUS do 2035 roku przeciętna długość życia wzrośnie o 8 lat dla mężczyzn i około 3 lat dla kobiet. Takie zmiany w połączeniu z malejącą liczbą urodzeń powodują rosnący w szybkim tempie udział osób starszych w ogóle społeczeństwa. Jak pokazała przeprowadzona we wcześniejszym rozdziale analiza demograficzna, problem starzejącego się społeczeństwa dotyczy także gminy Gostyń. Na przestrzeni ostatnich sześciu lat liczebność grupy osób w wieku powyżej 60 lat wzrosła o ponad 12%. Na występowanie zjawiska starzenia się gostyńskiego społeczeństwa wskazują także: zamieszczona wyżej piramida wieku (piramida regresywna z wąskim spodem, obrazującym stosunkowo niewielką liczbę osób młodych, oraz szeroką górą czyli znaczną liczebnością ludzi starszych), zmiany wartości wskaźników obciążenia demograficznego na przestrzeni ostatnich lat (np. wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym z 21,9% w roku 2008 do 26,0% w roku 2013), oraz zmniejszająca się liczba urodzeń (spadek o ponad 20% w roku 2013 w stosunku do roku 2008).

W 2013 roku w gminie Gostyń liczebność grupy osób powyżej 60 roku życia wyniosła 8 020 osób, co stanowi 28,76% ogólnej liczby mieszkańców.

Szybki wzrost liczebności grupy osób starszych rodzi potrzebę zwrócenia szczególnej uwagi na problemy tej grupy społecznej. W okresie starzenia się i starości pojawiają się problemy zdrowotne, pielęgnacyjno – opiekuńcze, psychologiczne, społeczne, ekonomiczne i inne. Złożoność tych problemów wymaga wielokierunkowego podejścia i organizacji pomocy dla osób starszych. Oprócz zaspokojenia podstawowych potrzeb takich jak zabezpieczenie bytu i dostępu do opieki zdrowotnej bardzo ważna jest także realizacja potrzeb wyższego rzędu, np.: poczucia własnej wartości, szacunku, przydatności, bycia społecznie użytecznym. Wśród najczęściej dostrzeganych problemów zdrowotnych i społecznych osób starszych wskazać należy na: samotność, występowanie wielu schorzeń, inwalidztwa i

niepełnosprawności, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności, bezradności i zależności od innych osób. Występowanie tych problemów wskazuje na istniejące zjawisko marginalizacji osób starszych, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekroczenia granicy wieku emerytalnego. U osób starszych występuje lęk nie tylko przed chorobami i niesprawnością, ale także samotnością i nietolerancją.

Ich realizacja może zostać zapewniona w szczególności poprzez umożliwienie osobom starszym jak najszerszego dostępu do kultury, wypoczynku, edukacji, organizacji pozarządowych, a także udziału w życiu społecznym. Wykorzystanie aktywności fizycznej i społecznej osób starszych może nie tylko wpływać na utrzymanie ich w dobrej kondycji psychofizycznej, na odsunięcie perspektywy umieszczenia w placówce opiekuńczej, czy zapobieganie osamotnieniu, ale także służy przekazywaniu bogatego doświadczenia młodszym pokoleniom oraz budowaniu odpowiednich więzi międzypokoleniowych.

III.2.5. Uzależnienia

Określenie dokładnej liczby osób dotkniętych problemem uzależnień nie jest możliwe. Problemem jest zarówno oszacowanie liczby uzależnionych, ze względu na brak świadomości o uzależnieniu wśród znacznej grupy osób nim dotkniętych, jak i liczby osób, na które uzależnieni w niekorzystny sposób oddziałują.

Występowanie różnego rodzaju uzależnień niesie za sobą szereg poważnych konsekwencji i sytuacji problemowych. Osoby uzależnione bardzo często, na skutek postępującej degradacji psychofizycznej, tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia. Problem uzależnień ma zatem bezpośrednie przełożenie na skalę zjawisk ubóstwa i bezrobocia. W części przypadków uzależnienie prowadzi do zrywania więzów z najbliższym otoczeniem, utraty podstawowych źródeł wsparcia, a niekiedy także do bezdomności.

Zachowanie osób uzależnionych bardzo często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniechaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, co w konsekwencji przekłada się na destrukcję rodziny. W wielu przypadkach małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskiego wynagrodzenia uzyskiwanego przez uzależnionego członka rodziny. Ubożenie spowodowane jest także dużymi wydatkami na używki. Życie w chronicznym stresie i stanie zagrożenia

przemocą często prowadzi do znacznego obniżenia sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych członków rodzin. Przyczynia się to do obniżenia ich zdolności funkcjonowania na rynku pracy oraz do utraty źródła dochodu lub mniejszych możliwości zarobkowania. Dzieci osób uzależnionych, poza ubóstwem, dotknięte są często także problemem zaburzeń emocjonalnych i zakłóceń rozwoju psychofizycznego. Przyczynia się to do występowania problemów w nauce, w konsekwencji do niższego poziomu wykształcenia, co w późniejszym okresie przekłada się na ograniczone możliwości funkcjonowania na rynku pracy. Dzieci osób uzależnionych stanowią grupę najwyższego ryzyka występowania uzależnień w ich dorosłym życiu.

Najczęściej występującym uzależnieniem w polskim społeczeństwie jest alkoholizm. Jest to choroba przewlekła i postępująca, której cechą jest powolny rozwój. Za rozwój tego rodzaju uzależnienia odpowiedzialne są trzy czynniki:

- społeczny - czynnik kulturowy, a więc środowisko rodzinne, dostępność napojów alkoholowych, obyczajowość i postawy społeczne wobec picia alkoholu;
- psychiczny - mechanizmy warunkujące zachowania człowieka, które są ściśle związane z jego cechami osobowości, szczególnie istotną rolę odgrywa niedojrzałość emocjonalna;
- biologiczno - genetyczny - dziedziczeniu podlega biologiczne podłoże, na którym może rozwinąć się uzależnienie, a więc możliwe jest odziedziczenie pewnych predyspozycji do uzależnienia.

Według danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- od alkoholu uzależnionych jest ok. 2% populacji (statystycznie zatem w gminie Gostyń może być ok. 550 osób z takim problemem);
- 4% populacji to osoby dorosłe żyjące w otoczeniu alkoholika (szacunek dla gminy Gostyń to 1 100 osób);
- 4% populacji to dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików (ok. 1 100 osób w Gostyniu).

W 2013 roku z pomocy Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu skorzystało 89 rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu. Jednak liczba ta nie oddaje w pełni skali problemu, gdyż wiele osób uzależnionych nie dostrzega swojego problemu, neguje sugestie innych na temat choroby oraz odrzuca oferowaną pomoc.

W rodzinach, które objęte są pomocą socjalną z powodu alkoholizmu, dość często obserwuje się stwarzanie sytuacji sprzyjających piciu alkoholu, stosowanie zachęt do jego spożywania

oraz łatwość w jego zdobywaniu. Szczególnego znaczenia w tych rodzinach nabiera wzorzec picia alkoholu i niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców a wymaganiami stawianymi wobec dziecka. Problemem jest także brak kontroli nad dziećmi ze strony rodziców i stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. W wielu przypadkach dostrzegalne jest zjawisko "dziedziczenia" alkoholizmu. Problem nadużywania alkoholu jest bardzo skomplikowany, ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne.

Specyfika choroby alkoholowej sprawia, że osoba uzależniona nie może być pasywnym uczestnikiem procesu leczenia, musi wziąć na siebie część odpowiedzialności za dbałość i postępowanie wobec własnego schorzenia. W tym sensie alkoholizm jest chorobą nieuleczalną i nieodwracalną. Nie jest więc możliwe całkowite wyleczenie i wiarygodne kontrolowanie swojej relacji z alkoholem. Dlatego też używa się określenia "trzeźwy alkoholik" a nie "były alkoholik".

Coraz częściej dostrzeganym, i bardzo niepokojącym problemem jest sięganie po alkohol przez ludzi młodych. Przyczynami takiego stanu rzeczy są:

- naśladownictwo osób dorosłych;
- promocja piwa jako napoju chłodzącego, bezalkoholowego;
- brak należytej opieki ze strony rodziców;
- łatwość w nabyciu napojów alkoholowych;
- ucieczka od problemów życia codziennego;
- bezrobocie;
- zanik wartości rodzinnych;
- kłopoty w szkole.

Oprócz alkoholizmu w społeczeństwie występują także inne rodzaje uzależnień, które można podzielić na trzy grupy:

- fizyczne - uzależnienie charakteryzuje się silnym, trudnym do opanowania pociąganiem do zażywania jakiejś substancji zmieniającej świadomość, którą przyjmuje się bez względu na destrukcyjne skutki psychosomatyczne czy społeczne (np. uzależnienie od narkotyków, papierosów, leków);
- psychiczne - silna potrzeba stałego wykonywania jakiejś czynności, której niespełnienie nie prowadzi do poważnych fizjologicznych następstw (np. uzależnienie od Internetu, telewizji, hazardu, gier komputerowych);

- społeczne - uzależnienie od grupy, które powoduje, że jej członek dostosowuje swoje zachowanie do innych tworzących daną grupę osób; ten rodzaj uzależnienia może także prowadzić do sięgania przez osobę uzależnioną po inne środki, takie jak np. narkotyki czy alkohol, które pozwolą jej odnaleźć się wśród innych członków grupy.

Osoby uzależnione najczęściej nie mają świadomości degradacji pozycji społecznej spowodowanej nałogiem, stąd też wymagają wsparcia i pomocy zarówno w kwestii uznania uzależnienia za swój problem, jak również w podjęciu możliwych działań naprawczych.

III.2.6. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego; przemoc w rodzinie

Jak wynika z zamieszczonych powyżej danych Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu, głównym powodem przyznawania świadczeń rodzinom z dziećmi jest bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. W 2013 roku 165 rodzin z terenu gminy Gostyń korzystało z pomocy społecznej właśnie z tego powodu. Bezradność ta często łączy się z innymi problemami, takimi jak: uzależnienia, przemoc, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezrobocie. W wielu przypadkach trudno jest ustalić genezę kryzysowej sytuacji (co jest przyczyną, a co skutkiem).

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się ono nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura otoczenia. Zaburzona struktura rodziny niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź rodzinną. W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takim otoczeniu, które nie chce ingerować w życie innych lub nie potrafi pomóc gdyż samo nie posiada właściwych wzorców.

Niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak:

- zaburzenie struktury rodziny w postaci niestabilizowanych formalnie i społecznie związków;

- zaburzenie systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, np. bezrobocie, odejście, zgon współmałżonka;
- nadużywanie alkoholu;
- przemoc domowa;
- łamanie przez dzieci i młodzież obowiązujących norm, obyczajów, wartości;
- problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych, wyrażające się niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi.

Rodzina dysfunkcyjna nie spełnia podstawowych zadań, które należą do jej istoty: nie zapewnia odpowiedniego klimatu emocjonalnego, nie zaspokaja potrzeb materialnych i duchowych, nie daje podstaw do zaspokojenia potrzeb psychicznych, nie stwarza warunków do wypełniania przez dzieci obowiązku szkolnego. Najistotniejszymi skutkami marginalizacji i wykluczenia społecznego rodzin dysfunkcyjnych są: konflikty z prawem, trudności w nauce, nieumiejętne wykorzystywanie czasu wolnego, rozluźnianie więzi rodzinnych, brak motywacji do dalszej nauki, brak samoakceptacji, brak motywacji do samorozwoju, problemy zdrowotne, izolacja, zanik ambicji, trudności wychowawcze, poczucie niższości, przemoc w rodzinie, osamotnienie, nasilenie zachowań patologicznych, konflikty rodzinne. W wielu sytuacjach dzieci z rodzin z problemami w sprawach opiekuńczo - wychowawczych pozostawione są same sobie. Odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, zaczynają opuszczać zajęcia w szkole, uciekać z domu, popadają w konflikt z prawem. Problemy opiekuńczo - wychowawcze, przemoc, nadużywanie alkoholu w rodzinie, są powodem umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub resocjalizacyjnych. Z uwagi na to, profesjonalna pomoc powinna być wczesna i mieć charakter profilaktyczny, aktywizujący jednostkę lub rodzinę do poszukiwania samodzielnych rozwiązań.

Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym powinna być w odpowiedni sposób zaplanowana, aby jej efekt nie był jedynie doraźny ale możliwie jak najbardziej długofalowy. Priorytetowo zawsze powinno być traktowane dobro dzieci wychowujących się w rodzinie. W wielu przypadkach jego zapewnienie wymaga podjęcia jednoczesnych działań w ramach kilku celów:

- jeśli w rodzinie dochodzi do aktów przemocy, priorytetem jest zapewnienie poczucia bezpieczeństwa - niezbędne jest podjęcie działań mających na celu niedopuszczenie do przemocy bądź jej zatrzymanie;

- jeśli przemoc wiąże się z problemem alkoholowym niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do osiągnięcia trwałego stanu trzeźwości uzależnionego członka rodziny, co jest podstawą do zatrzymania przemocy, a tym samym do zapewnienia poczucia bezpieczeństwa pozostałym członkom rodziny;
- zapewnienie prawidłowego rozwoju dzieci, zabezpieczenie realizacji ich podstawowych potrzeb w środowisku domowym (higiena osobista, ubranie, wyżywienie, leczenie, realizacja obowiązku szkolnego);
- jeśli trudna sytuacja rodziny spowodowana jest niewystarczającą wysokością środków na zakup żywności, leków, ubrań, uregulowanie opłat - niezbędne jest udzielenie świadczenia w postaci zasiłku rodzinnego, stypendium socjalnego, dodatku mieszkaniowego, zasiłku okresowego, zasiłku stałego, itp.

Ofiarami przemocy w rodzinie najczęściej są dzieci i kobiety. Mężczyźni stanowią niewielki, marginalny procent ofiar przemocy wewnątrzrodzinnej. Do zachowań uznawanych za przejawy przemocy w rodzinie zalicza się następujące zachowania partnera wobec partnera, rodziców wobec dzieci, dzieci wobec rodzeństwa oraz dorosłych dzieci wobec rodziców:

- krzywdzenie fizyczne – występuje wówczas gdy sprawca fizycznie atakuje ofiarę, ale również gdy niszczy przedmioty do niej należące;
- krzywdzenie emocjonalne – działania zmierzające do poniżenia, obrażenia, zastraszenia ofiary, pozbawienia jej wiary we własne kompetencje i możliwości, m.in.: szantażowanie, traktowanie jak służącego, wykluczanie z podejmowania decyzji dotyczących wspólnego życia – np. wydatków rodzinnych, spędzania wolnego czasu, kontaktów towarzyskich;
- krzywdzenie seksualne – każde działanie zmuszające ofiarę do aktywności seksualnej, wbrew jej woli;
- uzależnienie ekonomiczne – występuje wówczas, gdy sprawca całkowicie kontroluje i decyduje o sposobie zagospodarowania dochodów rodziny, a ofiara nie ma dostępu do środków finansowych, lub ma ten dostęp ograniczony, co powoduje, że jej przetrwanie jest uzależnione od decyzji sprawcy przemocy;
- izolacja społeczna – występuje, gdy sprawca zabrania swojej ofierze wszelkich kontaktów społecznych, np. z krewnymi, znajomymi, lub całkowicie je kontroluje i limituje, np. decyduje o tym kogo i kiedy ofiara może spotkać, co czytać, do kogo telefonować.

Przemoc wewnątrzrodzinna powoduje szereg bardzo niekorzystnych następstw, zarówno dla jej ofiar, jak i całego społeczeństwa, m.in.:

- stanowi zagrożenie dla następnego pokolenia; dzieci wobec których stosowano przemoc, nie tylko częściej powtarzają takie zachowanie wobec własnego potomstwa, ale także na większą skalę dokonują aktów przemocy w społeczeństwie;
- istnieje ścisły związek między zachowaniem w domu i poza domem; ofiary przemocy w rodzinie są narażone na większe ryzyko zachowań patologicznych (prostyucja, bezdomność, przestępczość);
- niszczenie zdrowia psychicznego i fizycznego ofiar, co utrudnia prawidłowe funkcjonowanie społeczne;
- narażanie państwa i społeczeństwa na określone straty finansowe.

Do zadań własnych gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W 2013 roku Niebieską Kartę założono 40 rodzinom z terenu gminy Gostyń (spośród tych rodzin 27 posiada dzieci). Specjaliści 124 razy spotykali się z osobami dotkniętymi przemocą i sprawcami przemocy. Procedura Niebieskiej Karty obejmuje ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

III.3. Wybrane podmioty świadczące usługi w zakresie pomocy społecznej

Zadania w zakresie polityki społecznej w gminie Gostyń realizuje Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu. Zadaniem instytucji jest wsparcie osób, rodzin, środowisk, które są zagrożone lub dotknięte wykluczeniem społecznym. Gminny system pomocy społecznej, wdrażany przez MGOPS to zintegrowane wsparcie: finansowe,

rzeczowe, usługowe i instytucjonalne świadczone przez wyspecjalizowaną kadrę. Na system ten składają się:

- zasiłki pomocy społecznej, świadczenia rodzinne, alimentacyjne i dodatki mieszkaniowe;
- wsparcie osób i rodzin poprzez zapewnienie posiłku osobom go pozbawionym - propagowanie zdrowego żywienia i zdrowego stylu życia;
- usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem;
- działalność Środowiskowego Domu Samopomocy i Domu Dziennego Pobytu;
- specjalistyczne wsparcie członków rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie za pomocą działalności Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych oraz punktu wsparcia (świadczone jest tutaj bezpłatne poradnictwo psychologiczne, prawne i terapeutyczne);
- działania mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo wychowawczych - działalność Asystentów Rodziny;
- aktywizacja społeczna i zawodowa bezrobotnych, działania środowiskowe - realizacja Programu Aktywności Lokalnej;
- współpraca ze spółdzielnią socjalną.

W Gostyniu działa Środowiskowy Dom Samopomocy, który jest placówką dziennego pobytu, ośrodkiem wsparcia dla 31 osób przewlekle psychicznie chorych oraz upośledzonych umysłowo. Środowiskowy Dom Samopomocy prowadzi działalność 5 dni w tygodniu. Placówka działa na podstawie:

- Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 182 ze zm.);
- Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 535 ze zm.);
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. Nr 238, poz. 158);
- Regulaminu Organizacyjnego Środowiskowego Domu Samopomocy w Gostyniu.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Gostyniu świadczy usługi dla osób z terenu miasta i gminy Gostyń, a w uzasadnionych przypadkach dla potrzebujących pomocy mieszkańców gmin ościennych powiatu gostyńskiego. Placówka świadczy usługi specjalistyczne dostosowane do indywidualnych potrzeb osób przewlekle psychicznie chorych i

upośledzonych umysłowo. Zadaniem Domu jest zapewnienie podopiecznym pobytu i opieki, a także specjalistycznych zajęć terapeutycznych oraz zaspokojenie ich niezbędnych potrzeb społecznych, socjalnych i zdrowotnych. Do zadań Środowiskowego Domu Samopomocy w Gostyniu należy:

- zapewnienie usług specjalistycznych z zakresu umiejętności społecznych;
- dążenie do stabilizacji psychicznej uczestników, podtrzymywanie efektów terapeutycznych oraz zapobieganie nawrotom choroby u osób, które przeszły cykl leczenia psychiatrycznego;
- pomoc w zastosowaniu zaleceń terapeutycznych;
- rehabilitacja społeczna, w tym terapia zajęciowa;
- rehabilitacja ruchowa;
- udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych;
- stymulowanie w nawiązywaniu, utrzymaniu i rozwijaniu kontaktów z rodziną i środowiskiem lokalnym;
- rozwijanie zainteresowań, umożliwienie rozwoju kulturalnego i osobowościowego uczestników;
- prowadzenie poradnictwa psychologicznego i socjalnego;
- stworzenie możliwości samorealizacji w czasie wolnym.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Gostyniu świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Placówka prowadzi następujące rodzaje treningów umiejętności społecznych:

- trening funkcjonowania w życiu codziennym;
- trening umiejętności spędzania czasu wolnego;
- trening umiejętności interpersonalnych, społecznych i rozwiązywania problemów, w tym kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, innymi osobami, w instytucjach kultury;
- trening aktywizacji zawodowej, edukacji.

W ramach terapii zajęciowej działają pracownie: kulinarna, plastyczna, ogólnoużytkowa, muzyczna, komputerowa, biblioterapii i teatralna, silvoterapii, rehabilitacji ruchowej.

Uczestnicy mają możliwość swobodnego wyboru zajęć, co umożliwia rozwój umiejętności samodzielnego podejmowania decyzji. Udział w terapii zajęciowej pozwala na rozeznanie

możliwości posługiwania się różnymi specjalistycznymi przyrządami i daje namiastkę pracy zawodowej, czyli aktywizuje zawodowo i społecznie, usprawnia funkcjonowanie w społeczeństwie, podtrzymuje i rozwija umiejętności niezbędne do samodzielnego życia osób z zaburzeniami psychicznymi. Instytucja prowadzi także poradnictwo psychologiczne zarówno w formie indywidualnych konsultacji z psychologiem dla uczestników, rodzin, opiekunów, jak i w postaci treningów grupowych z psychologiem zwiększających motywację, ułatwiające zrozumienie siebie i innych.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Gostyniu zapewnia opiekę medyczno – pielęgniarską. Obejmuje ona pierwszą pomoc, podawanie leków, prowadzenie farmakoterapii, pomoc w wizytach lekarskich i badaniach, edukację zdrowotną, pomiary parametrów życiowych, zabiegi higieniczne i toaletowe, kontrolę czystości, współpracę z rodziną. Opieka pielęgniarska obejmuje również wstępną ocenę stanu zdrowia i stanu fizycznego podopiecznego przy przyjęciu do placówki, wsparcie przy dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, przestrzeganiu zaplanowanych wizyt lekarskich, pomoc przy zakupie leków.

W gminie Gostyń działa Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy. Podstawę do jego powołania dała Uchwała Nr V/46/11 z dnia 18 marca 2011 roku w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przemocy w Gminie Gostyń oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Zespół Interdyscyplinarny został powołany Zarządzeniem Burmistrza Gostynia z dnia 29 czerwca 2011 roku w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Gminie Gostyń.

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu, oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Obsługę organizacyjno – techniczną Zespołu zapewnia Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu.

Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Prace w ramach grup roboczych są prowadzone w zależności od potrzeb zgłaszanych przez Zespół Interdyscyplinarny lub wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach. Do zadań grup roboczych należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie;
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy;
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Mieszkańcy gminy Gostyni mogą również korzystać z pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gostyniu. Jednostka zajmuje się realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej. PCPR realizuje następujące formy pomocy:

- pomoc dla rodzin zastępczych;
- pomoc dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych;
- pomoc dla osób z niepełnosprawnością, w tym dofinansowywanie turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrywanie osób z niepełnosprawnością w przedmioty ortopedyczne, sprzęt rehabilitacyjny i środki pomocnicze;
- usuwanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i technicznych;
- rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnością;
- poradnictwo rodzinne.

W Gostyniu działa także Dom Dziennego Pobytu. Jest to ośrodek wsparcia dla 70 osób w podeszłym wieku oraz osób z niepełnosprawnością, często o niskich dochodach, które, ze względu na stan zdrowia, mają trudności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Dom wykonuje swoje zadania poprzez:

- wydawanie dwóch posiłków dziennie - obiadu w wersji podstawowej i dietetycznej oraz podwieczorku;

- organizowanie codziennych zajęć terapeutycznych: gimnastyka przy muzyce, ćwiczenia relaksacyjne i rozluźniające, wspólne śpiewanie, zajęcia plastyczne, rozwiązywanie zadań umysłowych, gry stolikowe, czytanie artykułów, itp.;
- organizację imprez okolicznościowych (Dzień Babci, Śniadanie Wielkanocne, Dzień Seniora, Wigilia);
- organizację wyjazdów rekreacyjnych (pikniki, wycieczki, turnusy rehabilitacyjne);
- świadczenie podstawowych usług opiekuńczych (pomiar ciśnienia krwi, kontrola wagi, pomoc w wypełnianiu dokumentów, dowozy osób z niepełnosprawnością podopiecznych do domów).

III.4. Wybrane projekty i programy realizowane przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu

Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu w latach 2009 - 2013 realizował projekt systemowy pn. „Daj sobie szansę – inwestuj w siebie”. Projekt realizowany był ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działania 7.1. *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji*, Poddziałanie 7.1.1. *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej*.

Głównym celem projektu było odbudowanie w społeczeństwie umiejętności uczestnictwa w życiu społecznym oraz zawodowym. Aby osiągnąć cel zastosowano instrumenty aktywizacji społecznej, edukacyjnej i zawodowej oraz indywidualne i grupowe metody pracy socjalnej, z wykorzystaniem takich narzędzi jak: kontrakt socjalny i Program Aktywności Lokalnej (PAL).

Kontraktem socjalnym objęte zostały osoby długotrwale bezrobotne (powyżej 12 miesięcy), zamieszkałe na terenie miasta i gminy Gostyń, posiadające wykształcenie podstawowe, zawodowe, średnie, zarejestrowane i niezarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy oraz korzystające z pomocy udzielonej przez MGOPS.

Uczestnikami Programu Aktywności Lokalnej była młodzież od 15 do 25 roku życia zamieszkująca w Gostyniu.

Tabela 15 Zakres projektu sektorowego „Daj sobie szansę – inwestuj w siebie”.

Rok	Liczba uczestników projektu	Narzędzia jakie zostały wykorzystane do osiągnięcia celu projektu	Wartość projektu (zł)
2009	W ramach kontraktu socjalnego: 28 osób	Przy realizacji projektu wykorzystano takie narzędzia jak: kontrakt socjalny, wsparcie finansowe, praca socjalna. Przeprowadzono szkolenia z zakresu psychologii i z zakresu doradztwa zawodowego z elementami prawa pracy w wymiarze 50 godzin; indywidualne spotkania z doradcą zawodowym dla każdego uczestnika po 2 godziny; szkolenie dwustopniowe z informatyki, które umożliwiło nabycie umiejętności z zakresu obsługi komputera i korzystania z zasobów internetowych. Kurs komputerowy pierwszego stopnia obejmował 50 godzin lekcyjnych, zaś drugiego stopnia 75 godzin. Każdy etap zakończony był egzaminem praktycznym. Każde szkolenie przeprowadzane było jednocześnie w dwóch grupach.	220 000,00
2010	W ramach kontraktu socjalnego: 36 osób	Przy realizacji projektu wykorzystano takie narzędzia jak: kontrakt socjalny, praca socjalna, zasiłki i pomoc w naturze, szkolenie psychologiczne, szkolenie z doradztwa zawodowego, które prowadzone było w dwóch etapach. Pierwszy etap obejmował autoprezentację z elementami treningu rozwoju, drugi natomiast to spotkania uczestników z doradcą zawodowym w wymiarze 2 godzin. Szkolenia w ramach aktywnej integracji odbyły się w trzech grupach po 12 osób w wymiarze 50 godzin lekcyjnych. W ramach aktywnej integracji przeprowadzono dwa szkolenia przez Zakład Doskonalenia Zawodowego z Leszna. Pierwsze szkolenie, czyli kurs małej przedsiębiorczości i obsługi kas fiskalnych, odbyło się w dwóch grupach po 14 osób każda. Z kolei drugie szkolenie – kurs pracownika ochrony przeprowadzone było w jednej grupie 8 osobowej. Uczestnicy wzięli również udział w praktycznych zajęciach z samoobrony oraz wyszkolenia strzeleckiego. W ramach aktywizacji zawodowej przeprowadzono szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach robotniczych. Szkolenie	313 469,44

2011	<p>W ramach kontraktów socjalnych: 26 osób</p> <p>W ramach Programu Aktywności Lokalnej: 20 osób</p>	<p>trwało 8 godzin.</p> <p>W ramach zadania aktywna integracja uczestnicy przeszli 3-etapową aktywizację:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ społeczną - obejmującą szkolenie psychologiczne, szkolenie w zakresie kompetencji wychowawczych, warsztaty kreowania wizerunku; ▪ edukacyjną - zawierającą warsztaty z zakresu doradztwa zawodowego z elementami treningu rozwoju osobistego; ▪ zawodową – obejmującą kurs: „Profesjonalna gospodyni domowa, przyuczenie w zakresie obsługi klienta przy stole” oraz „Bukieciarstwo z zastosowaniem elementów wikliniarskich”. <p>Działania realizowane w ramach Programu Aktywności Lokalnej objęły uruchomienie Punktu Usług Doradczych w Świetlicy Osiedlowej na ulicy Górnej, w którym dyżur pełnili tacy specjaliści jak: radca prawny, pedagog, psycholog, doradca zawodowy, terapeuta ds. uzależnień oraz pracownik socjalny. Porady udzielane były nieodpłatnie. Jakość realizowanych zadań wzmacniały działania o charakterze środowiskowym, polegające na stworzeniu możliwości uczestnictwa w:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zajęciach na Krytej Pływalni - uczestnicy korzystali z zajęć nauki pływania oraz brali udział w kursie udzielania pierwszej pomocy; ▪ seansie filmowym w kinie „Pod Kopułą” oraz prelekcji na temat wybranego filmu; ▪ pikniku wyjazdowym do Cichowa – uczestniczyło w nim 50 osób, w tym uczestnicy PAL ich rodziny, znajomi; ▪ Dyskusyjnym Klubie Filmowym; ▪ pikniku „Na Górnej”. <p>Ponadto, w ramach działań środowiskowych przeprowadzono badania społeczności lokalnej na Osiedlu Konstytucji 3 Maja. Badaniami objęto trzy grupy: młodzież – uczestników PAL, rodziców lub opiekunów młodzieży</p>	274 000,00
------	--	--	------------

		oraz mieszkańców Osiedla. W wyniku tych badań uzyskano informacje na temat rzeczywistych potrzeb młodzieży, ich rodzin oraz mieszkańców Osiedla.	
2012	<p>W ramach kontraktów socjalnych: 30 osób</p> <p>W ramach Programu Aktywności Lokalnej: 20 osób</p>	<p>W ramach kontraktu socjalnego beneficjenci uczestniczyli:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ w szkoleniu z zakresu: psychologii, kreatywnego myślenia i twórczego rozwiązywania problemów; ▪ w warsztatach wspierających rodzinę z zakresu ekonomicznego planowania, gospodarowania budżetem domowym, zasad zakładania i funkcjonowania spółdzielni socjalnych, doradztwa zawodowego, rękodzielnictwa (rzemiosło artystyczne) oraz planowania działań marketingowych i sprzedaży produktu, zdrowego żywienia rodziny. <p>Program Aktywności Lokalnej skierowany był do grupy młodzieży, uwzględniał następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uruchomienie Punktu Usług Doradczych w budynku MGOPS w Gostyniu, w którym dyżurowali tacy specjaliści jak: doradca zawodowy, prawnik, psycholog, terapeuta ds. uzależnień od narkotyków, specjalista ds. problemów żywieniowych; ▪ inaugurację Programu w formie koncertu, na którym dokonano przeglądu młodzieżowych zespołów muzycznych z terenu Gostynia; ▪ warsztaty w studio muzycznym; ▪ warsztaty instrumentalno – wokalne; ▪ nagranie, wyprodukowanie i promocja płyty młodzieżowych zespołów muzycznych z Gostynia uczestniczących w PAL; ▪ Jam session; ▪ warsztaty taneczne; ▪ konkurs „Gostyń w graffiti” o tematyce promocyjnej Gostynia (ukazanie zabytków, budowli miasta, ciekawych miejsc, itp.); konkurs na najbardziej oryginalne graffiti i malowanie przejścia podziemnego przez laureatów. 	460 000,00
2013	W ramach	Kontrakt socjalny w ramach zadania aktywna integracja	

	<p>kontraktu socjalnego: 28 osób</p> <p>W ramach Programu Aktywności Lokalnej: 20 osób</p>	<p>obejmował szkolenia i warsztaty z zakresu: psychologii; doradztwa zawodowego; gastronomii; BHP dla pracowników na stanowiskach robotniczych i pierwszej pomocy przedmedycznej; badania na nosicielstwo; kulinarne – wpływ żywienia na zdrowie człowieka; zaburzenia żywienia.</p> <p>Program Aktywność Lokalna uwzględniał takie inicjatywy jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uruchomienie punktu Usługi Doradztwa w budynku MGOPS w Gostyniu z dyżurami takich specjalistów jak: doradca zawodowy, psycholog, radca prawny, specjalista ds. problemów żywieniowych; ▪ warsztaty taneczne; ▪ warsztaty z zakresu tworzenia gier karcianych o tematyce historycznej i fantasy; ▪ wyprodukowanie i wydanie gier karcianych o powyższej tematyce, ▪ koncert muzyczny kończący i podsumowujący realizację PAL. 	382 000,00
--	--	--	------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu

Projekt pn. „Daj sobie szansę – inwestuj w siebie” realizowany w latach 2009-2013 przez MGOPS charakteryzuje się trwałością i skutecznością rozwiązań, odznacza się długofalowością efektów. Dzięki realizacji przedmiotowego projektu 208 uczestników z terenu miasta i gminy Gostyń wzmocniło swój rozwój w obszarach: edukacyjnym, zawodowym, zdrowotnym i społecznym, przez co wzrosły ich kompetencje społeczne, kwalifikacje zawodowe i umiejętności umożliwiające integrację społeczną i aktywizację zawodową.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu koordynuje na terenie gminy realizację rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Program ma na celu zapewnienie posiłku osobom potrzebującym, poprawę poziomu życia rodzin o niskich dochodach, poprawę stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczenie zjawiska niedożywienia wśród mieszkańców, upowszechnienie zdrowego stylu żywienia. W 2013 roku żywiono dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjów na terenie gminy Gostyń, Zespołu Szkół Specjalnych na Brzeziu, a także żłobka, przedszkoli publicznych i

niepublicznych. Dożywianie w formie wydawania posiłków prowadzone było w 23 punktach, w tym w 3 na wsi.

Tabela 16 Liczba żywionych dzieci wraz z kosztami – realizacja programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w gminie Gostyń w 2013 roku

Forma pomocy	Liczba osób korzystających z posiłku			Koszt przyznanej pomocy w formie posiłku w ramach programu		
	Ogółem	Miasto	Wieś	Środki własne w zł	Dotacja Wojewody w zł	Środki ogółem w zł
Dożywianie dzieci do 7 roku życia	120	95	25			
Dożywianie uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	190	142	48			
Dożywianie dzieci korzystających z zajęć w ramach rocznego przygotowania przedszkolnego	63	49	14	76 399,00	163 169,00	239 568,00
Ogółem dzieci żywionych	373	286	87			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gostyniu

Inną grupą osób korzystających z pomocy w formie ciepłego posiłku w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2013 roku były osoby: niezaradne życiowo, starsze, chore, z niepełnosprawnością, a także środowiska rodzinne w trudnej sytuacji bytowej. Pomoc w formie pełnego obiadu kierowana była do tej grupy osób we wszystkie dni roku. Wsparciem objęto 104 osoby, wydając łącznie 24 107 posiłków.

Łącznie na realizację programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wydano w 2013 roku 1 519 404,67 zł.

Inne realizowane przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu w 2013 roku projekty i programy to m.in.:

- „Centrum wolontariatu i aktywnych na rzecz gminy” - projekt, realizowany od kilkunastu lat ma na celu pobudzanie społecznej aktywności osób w trudnej sytuacji życiowej;
- „Zima 2012/2013” – projekt skierowany do osób zagrożonych negatywnym oddziaływaniem trudnych warunków atmosferycznych w okresie zimowym; program ma na celu koordynowanie działań Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Straży Miejskiej oraz Pogotowia Ratunkowego w celu zapobiegania sytuacjom

kryzysowym w okresie niskich temperatur i monitorowanie miejsc stwarzających szczególne zagrożenie dla ludzi tam przebywających; program określa także schemat działania w sytuacjach zagrażających życiu i zdrowiu osób nietrzeźwych w okresie mrozów i system monitorowania miejsc, w których mogą przebywać osoby bezdomne;

- „Spójrz na mnie inaczej” – projekt ukazujący dorobek artystyczny podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy współrealizowany i współfinansowany przez Stowarzyszenie „Ja też pomagam” z dodatkowym wsparciem Starostwa Powiatowego w Gostyniu;
- „Asystent Rodziny” – program rządowy obejmujący specjalistyczne działania mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

IV. ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY SPOŁECZNE

Na podstawie przeprowadzonej w poprzednich rozdziałach diagnozy obecnej sytuacji w sferze społecznej gminy Gostyń oraz wniosków z przeprowadzonych konsultacji społecznych zdiagnozowano problemy społeczne z jakimi boryka się gostyńskie społeczeństwo. Problemy w trzech obszarach (osoby z niepełnosprawnością, rodzina, osoby starsze) zaprezentowano poniżej.

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

- niski status społeczny osób z niepełnosprawnością;
- utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej, w szczególności do specjalistów;
- niedostateczna baza rehabilitacyjna osób z niepełnosprawnością;
- mała liczba miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością;
- niska aktywność społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością;
- trudności z asymilacją społeczną związane z występującymi barierami społecznymi i architektonicznymi;
- marginalizacja osób z niepełnosprawnością;
- brak oferty kulturalno - sportowej dla osób z niepełnosprawnością;
- niska świadomość społeczna na temat problemów osób z niepełnosprawnością;
- brak systemu wsparcia dla osób pełniących funkcję opiekuńczą względem osób niesamodzielnych;

RODZINA

- nieodpowiednie przygotowanie rodziców do pełnienia roli opiekuńczo wychowawczej;
- problemy finansowe i ubóstwo części rodzin;
- wielopokoleniowe korzystanie z pomocy społecznej;
- uzależnienie od pomocy socjalnej;
- utrudniony dostęp ubogich rodzin do kultury, sportu i rekreacji;
- występowanie zjawiska przemocy w rodzinie; brak reakcji otoczenia;
- bezrobocie rodziców oraz innych członków rodzin;
- nadużywanie alkoholu i narkotyków przez członków rodzin;
- duży odsetek rodzin niepełnych; rosnąca liczba rozwodów;
- osłabienie więzi rodzinnych;
- problemy w funkcjonowaniu rodzin wielodzietnych;
- trudne warunki lokalowe rodzin;
- niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych, komunalnych i chronionych;
- niewystarczająca liczba żłobków i przedszkoli;
- niewystarczająca oferta w zakresie spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież;
- narastające uzależnienie dzieci i młodzieży od Internetu;
- występowanie zjawiska osłabienia autorytetu rodziców, znaczenia rodziny, więzi międzypokoleniowych;
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną;
- agresja wśród dzieci i młodzieży;

OSOBY STARSZE

- słabo rozwinięty wolontariat na rzecz osób starszych;
- niewystarczające działania promujące postawy prozdrowotne wśród osób starszych;
- samotność osób starszych;
- marginalizacja społeczna seniorów;
- niski poziom jakości życia osób starszych;
- niskie świadczenia społeczne na rzecz osób starszych;
- wysokie koszty leczenia;
- niska aktywność osób starszych w życiu społecznym;
- e-wykluczenie seniorów;
- słabe wykorzystanie doświadczenia zawodowego i kapitału społecznego osób starszych;
- brak systemu wsparcia dla osób pełniących funkcję opiekuńczą względem osób niesamodzielnych;
- niedostateczny poziom szacunku osób młodych w stosunku do seniorów;
- mała liczba inicjatyw mających na celu integrację międzypokoleniową;
- uboga oferta rekreacyjno - ruchowa dla osób starszych;
- mała liczba miejsc spotkań osób starszych;
- utrudniony dostęp do kultury spowodowany znacznymi ograniczeniami finansowymi;
- niedostosowana infrastruktura do potrzeb osób starszych;
- utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej; brak systemu opieki geriatrycznej;
- nieadekwatna, w stosunku do potrzeb, ilość środków przeznaczanych na działalność Gostyńskiego Uniwersytetu Trzeciego

V. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I DZIAŁANIA NA RZECZ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Diagnoza obecnego stanu w sferze społecznej gminy Gostyń, przeprowadzona w poprzedniej części niniejszego opracowania oraz wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych pozwoliły na wyznaczenie celów strategicznych, do realizacji których dążyć będzie w swoich działaniach gmina Gostyń, aby rozwiązywać zdiagnozowane problemy i przeciwdziałać patologiom społecznym. Cele, zarówno te strategiczne, jak i operacyjne (precyzujące dany cel strategiczny), wyznaczono w ramach trzech kluczowych obszarów tematycznych:

- RODZINA;
- OSOBY STARSZE;
- OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ.

• Cel strategiczny 1. Poprawa sytuacji rodzin oraz wsparcie w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, poprawa jakości ich życia

- Cel operacyjny 1.1. Poprawa zewnętrznych warunków funkcjonowania rodzin, w tym zwiększenie dostępności do: edukacji, kultury, sportu, wypoczynku i rekreacji
- Cel operacyjny 1.2. Ograniczenia marginalizacji rodzin dotkniętych ubóstwem i zagrożonych bezdomnością
- Cel operacyjny 1.3. Wyrównywanie szans edukacyjno - rozwojowych dzieci i młodzieży
- Cel operacyjny 1.4. Zapobieganie i minimalizacja zjawiska przemocy w rodzinie; zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków rodzin
- Cel operacyjny 1.5. Przeciwdziałanie i ograniczanie dysfunkcji społecznych wywołanych uzależnieniami i przemocą poprzez zwiększanie dostępności pomocy i profilaktyki w zakresie uzależnień
- Cel operacyjny 1.6. Wdrożenie mechanizmu wsparcia dla profesjonalistów i członków rodzin zajmujących się osobami z niepełnosprawnością, starszymi, przewlekłe chorzy;
- Cel operacyjny 1.7. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych

RODZINA

• Cel strategiczny 2. Wspieranie aktywności i zapobieganie wykluczeniu osób starszych, poprawa jakości ich życia

- Cel operacyjny 2.1. Zapobieganie marginalizacji seniorów, tworzenie warunków sprzyjających efektywniejszemu zaspokajaniu ich potrzeb
- Cel operacyjny 2.2. Rozwój oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych, przeciwdziałanie e-wykluczeniu
- Cel operacyjny 2.3. Integracja osób w wieku poprodukcyjnym; wykorzystanie ich potencjału w działaniach na rzecz społeczności lokalnej
- Cel operacyjny 2.4. Promowanie zdrowego trybu życia oraz podtrzymywanie sprawności fizycznej osób starszych
- Cel operacyjny 2.5. Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i społecznej

OSOBY STARSZE

• Cel strategiczny 3. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnością

- Cel operacyjny 3.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością
- Cel operacyjny 3.2. Poprawa warunków życia osób z niepełnosprawnością
- Cel operacyjny 3.3. Kształtowanie przestrzeni publicznej przyjaznej osobom z niepełnosprawnością
- Cel operacyjny 3.4. Przeciwdziałanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnością; podejmowanie działań na rzecz włączenia społecznego; zwiększanie świadomości społecznej w kwestii problemów i potrzeb osób dotkniętych niepełnosprawnością
- Cel operacyjny 3.5. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnością łatwiejszego dostępu do usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji

**OSOBY Z
NIEPEŁNOSPRAW-
NOŚCIĄ**

Cele		Kierunki działań
Cele strategiczne	Cele operacyjne	
1. Poprawa sytuacji rodzin oraz wsparcie w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, poprawa jakości ich życia	1.1. Poprawa zewnętrznych warunków funkcjonowania rodzin, w tym zwiększenie dostępności do: edukacji, kultury, sportu, wypoczynku i rekreacji	<ul style="list-style-type: none"> wspieranie działalności kulturalnej w zakresie przygotowywania szczególnej oferty dla rodzin z dziećmi; wspieranie działalności w zakresie poszerzania oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży; współpraca z organizacjami pozarządowymi w realizacji pomocy dziecku i rodzinie; organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży (kółka zainteresowań, kluby); rozbudowa infrastruktury sportowo – rekreacyjnej; zwiększenie dostępności żłobków i przedszkoli; organizacja wypoczynku letniego dla dzieci z ubogich rodzin; utrzymywanie świetlic środowiskowych; zwiększenie aktywności wszystkich uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych poprzez dostęp do zajęć sportowych na basenie, stadionie, itp.; organizacja w okresie wakacyjnym kolonii, pólkolonii i obozów wyjazdowych, w tym sportowych; dofinansowanie działań świetlic szkolnych umożliwiających im dłuższe działanie - w większym wymiarze godzin; rozwój nowych form działalności osłonowo - aktywnościowych na rzecz rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością; upowszechnianie informacji o podmiotach i formach wspierania rodzin z różnymi problemami; wspieranie działalności i tworzenie nowych świetlic wiejskich wykorzystywanych do organizowania różnych form spędzania czasu wolnego;
	1.2. Ograniczenie marginalizacji rodzin dotkniętych ubóstwem i zagrożonych bezdomnością	<ul style="list-style-type: none"> rozwój budownictwa socjalnego i mieszkań wspieranych; stworzenie interdyscyplinarnego systemu wsparcia rodzin; motywowanie rodzin do podejmowania współpracy z instytucjami wspierającymi; zapewnienie kompleksowego wsparcia osobom bezdomnym;

		<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z lokalnymi służbami w zakresie systematycznego monitorowania osób bezdomnych; • kompleksowe wsparcie dla osób opuszczających zakład karny; • tworzenie i realizacja programów edukacyjnych mających na celu podniesienie świadomości i poziomu edukacyjnego; • szeroko rozumiana współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie pośrednictwa pracy i doskonalenia zawodowego; • aktywizacja osób i rodzin długotrwale bezrobotnych, ubogich, bezdomnych, organizowanie pracy społecznej na rzecz miasta dla osób pobierających zasiłki; • dostępność do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych; • tworzenie nowych miejsc pracy - preferencyjne warunki dla firm; • wspieranie rodzin i osób zagrożonych bezdomnością; • zwiększenie dostępu do informacji obywatelskie i specjalistycznego poradnictwa;
	<p>1.3. Wyrównywanie szans edukacyjno – rozwojowych dzieci i młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie ogólnodostępnej opieki przedszkolnej, w szczególności dla rodzin o niskich dochodach; • zwiększenie ilości godzin pracy ze specjalistami dla dzieci wymagającymi szczególnej opieki; • stworzenie systemu wsparcia edukacji dzieci i młodzieży z problemami; • system pozalekcyjnych zajęć wyrównawczych; • organizowanie i finansowanie dożywiania dzieci w szkołach; • pomoc stypendialna dla uczniów; • zapewnienie dzieciom z rodzin ubogich kompleksowej pomocy społecznej (stypendia, posiłki w szkołach, wyprawki szkolne, itp.); • wyrównywanie warunków finansowych - odpłatności w przedszkolach - umożliwienie przedszkolom niepublicznym stosowania oferty 1zł za każdą godzinę pobytu w przedszkolu ponad bezpłatne 5 godzin, docelowo - brak opłat; • utworzenie sal integracji sensorycznej w szkołach i przedszkolach; szkolenie

	<ul style="list-style-type: none"> • specjaliści - terapeutów SI (np. spośród nauczycieli WF lub pedagogów); • programy profilaktyczne w przedszkolach i szkołach: badania przesiewowe wad postawy - przez lekarza rehabilitacji lub ortopedę, badania przesiewowe zaburzeń SI - przez certyfikowanych terapeutów SI, badania przesiewowe dentystryczne i ortodontyczne - np. poprzez nawiązanie współpracy z gminnymi gabinetami stomatologicznymi lub w ramach programów profilaktycznych z puli NFZ, badania wczesnego wykrywania cukrzycy u dzieci i młodzieży; • organizacja zajęć dla dzieci zdolnych i wyróżniających się tempem rozwoju (w szkołach i przedszkolach); • różnicowanie oferty edukacji sportowej w szkołach (wprowadzenie np. sportów walki, pływania, zajęć tanecznych, jogi, tyżwiarstwa, itp.); • dofinansowanie zajęć dodatkowych i wyrównawczych; • udzielanie pomocy w nauce przez wolontariuszy; • podnoszenie świadomości rodziców w zakresie wychowywania i edukacji (warsztaty dla rodziców); • tworzenie świetlic środowiskowych dostępnych szczególnie w weekendy; • stworzenie w MGOPS bazy podreczników i przyborów szkolnych, z której mogłyby korzystać rodziny z problemami materialnymi; • tworzenie systemu pomocy wyrównywania szans edukacyjnych; • rozszerzenie systemu finansowania dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach; • pomoc Asystenta Rodziny oraz rodzin wspierających; • tworzenie grup wsparcia R-R (rodzina - rodzinie); • pomoc psychologiczna, prawna, terapeutyczna dla osób dotkniętych przemocą; • upowszechnianie informacji w zakresie praw ofiar przemocy w rodzinie; • wdrożenie systemu poradnictwa i działań interwencyjnych; • podnoszenie specjalistycznej wiedzy nauczycieli i wychowawców w zakresie wczesnego wykrywania dysfunkcji w rodzinie;
<p>1.4. Zapobieganie i minimalizacja zjawiska przemocy w rodzinie; zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków rodzin</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie ciągłości działań świetlicy socjoterapeutycznej - prowadzenie placówki poza trybem konkursowym (placówka otwarta codziennie, stały personel, itp.); • praca przeciwdziałająca agresji w szkole, przedszkolu - programy profilaktyczne w klasach (np. Original Play); • prowadzenie kampanii informacyjnych, edukacyjnych i społecznych; • utrzymywanie Punktu Wsparcia; • zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia; • uwrażliwienie środowiska lokalnego na występujące zjawisko przemocy w rodzinie (wczesne reagowanie); • współpraca z uniwersytetami trzeciego wieku w zakresie profilaktyki - przemoc wobec osób starszych; • organizowanie działań promujących wzmocnienie więzi rodzinnych, np. festyny, spotkania pod nazwą "Gostyńskie Dni Rodziny"; • opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie; • stworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie szybszego dostępu do lokali społecznych i komunalnych;
<p>1.5 Przeciwdziałanie i ograniczanie dysfunkcji społecznych wywołanych uzależnieniami i przemocą poprzez zwiększanie dostępności pomocy i profilaktyki w zakresie uzależnień</p>		<ul style="list-style-type: none"> • realizacja kampanii i programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom; • pomoc psychologiczna, prawna, terapeutyczna dla osób dotkniętych przemocą i różnymi uzależnieniami; • tworzenie i wspieranie działalności grup samopomocy; • wspieranie działalności specjalistów oraz organizacji pozarządowych niosących pomoc osobom uzależnionym; • promowanie zmiany postaw społecznych wobec używek; • kampanie na rzecz podnoszenia świadomości społecznej w kwestii zagrożeń

		<p>wynikających ze stosowania używek;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie ciągłości działań świetlicy socjoterapeutycznej - prowadzenie placówki poza trybem konkursowym (placówka otwarta codziennie, stały personel, itp.); • wsparcie dla współzależnych członków rodzin; • podnoszenie kwalifikacji osób niosących pomoc poprzez organizowanie szkoleń; • stworzenie systemu mieszkań rotacyjnych dla osób bezdomnych z uzależnieniami realizujących program wychodzenia z bezdomności; <p>1.6. Wdrożenie mechanizmu wsparcia dla profesjonalistów i członków rodzin zajmujących się osobami z niepełnosprawnością, starszymi, przewlekle chorymi</p> <ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się opieką nad osobami potrzebującymi; • superwizje dla specjalistów; • praca asystenta w domu rodziny; praca superwizyjna; pomoc w realizacji obowiązków domowych; pomoc w opiece domowej nad przewlekle chorymi i leżącymi; pomoc w zorganizowaniu terapii, dojazdu; opieka nad osobami z niepełnosprawnością poza domem rodzinnym; • kampanie na rzecz podnoszenia świadomości społecznej na temat niepełnosprawności (np. autyzmu, chorób psychicznych, itp.); • organizowanie spotkań profesjonalistów pracujących z osobami zajmującymi się potrzebującymi, w celu wymiany doświadczeń; • organizacja spotkań dla rodzin, edukacja, wskazywanie możliwości skorzystania z wsparcia finansowego czy osobowego; • zwiększenie dostępności osób starszych do instytucji pomocowych, zapewniających opiekę nad osobami chorymi (w tym opiekę pielęgniarstwa); • cykliczne organizowanie szkoleń dla osób zajmujących się seniorami i osobami przewlekle chorymi; • podejmowanie działań na rzecz tworzenia kierunków kształcenia na poziomie
--	--	--

		<p>szkoły zawodowej lub średniej w zawodzie opiekun środowiskowy osoby starszej, z niepełnosprawnością i przewlekle chorej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wdrażanie programów aktywizacji i integracji; • aktywizacja klientów ośrodka, w tym bezrobotnych na rzecz środowiska lokalnego; • tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości; • konstrukcja pomocy osobom bezrobotnym zawierająca obustronne obowiązki - konieczność "odpracowania" ofiarowanej pomocy (np. w formie wolontariatu lub pracy na rzecz gminy); • wprowadzenie konsekwencji finansowych lub innych za nadużycia w wykorzystaniu wsparcia (w tym: wydłużenie minimalnego czasu trwania działalności po przekazaniu dotacji; konieczność spłaty dotacji lub jej części w przypadku likwidacji firmy w ciągu np. 5 lat od otrzymania wsparcia, itp.); • wprowadzenie systemu monitorowania wykorzystanych dotacji; • programy "rehabilitacyjne" dla osób długotrwale bezrobotnych (praca z psychologiem, doradcą, psychoterapeutą); • upowszechnianie informacji o wolnych miejscach pracy nie tylko w Powiatowym Urzędzie Pracy; • nawiązanie stałej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy; • praca socjalna w oparciu o kontrakt socjalny; • pozyskiwanie informacji o miejscach pracy w oddalonych miejscach od Gostynia i pomoc osobom bezrobotnym z organizacją dojazdu;
<p>2. Wsparcie aktywności i zapobieganie wykluczeniu osób starszych, poprawa jakości ich życia</p>	<p>2.1. Zapobieganie marginalizacji seniorów, tworzenie warunków sprzyjających efektywniejszemu zaspokajaniu ich potrzeb</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie działalności stowarzyszeń rozwijających aktywne formy pracy z osobami starszymi; • wspieranie działań integrujących seniorów i ludzi młodych; • upowszechnianie idei wolontariatu wśród osób starszych - zachęcanie dzieci i młodzieży do aktywności na rzecz opieki nad seniorami;

		<ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałanie problemowi ubóstwa poprzez pomoc społeczną; • wsparcie rodzin w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi; • zwiększenie dostępu osób starszych do informacji o formach wsparcia; • współpraca instytucji oraz organizacji pozarządowych w celu wymiany informacji o osobach wymagających pomocy; docieranie do takich osób; • rozwój i podnoszenie jakości systemu usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania; • rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania osób starszych i z niepełnosprawnością; • rozwój lokalnego systemu wsparcia instytucjonalnego i mieszkaniowego seniorów;
	<p>2.2. Rozwój oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych; przeciwdziałanie e-wykluczeniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • systematyczne wspieranie działalności Gostyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku; • organizacja szkoleń dedykowanych osobom starszym w zakresie korzystania z komputera i Internetu; • upowszechnianie idei kształcenia ustawicznego; • realizacja projektów służących rozwojowi edukacji osób starszych; • działania profilaktyczno - edukacyjne w zakresie zapobiegania przestępczości - "Bezpieczne Życie Seniora"; • wspieranie organizacji pozarządowych promujących edukację osób starszych dotyczącą różnorodnych dziedzin; • podejmowanie działań na rzecz pomocy szkołom językowym w pozyskaniu dotacji na kształcenie osób w wieku 50+;
	<p>2.3. Integracja osób w wieku poprodukcyjnym; wykorzystanie ich potencjału w działaniach</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie wolontariatu osób starszych; • tworzenie form samopomocy; • wspieranie inicjatyw typu "Domowe przedszkole u babci";

	<p>na rzecz społeczności lokalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie Centrum Senioralnego (zajmującego się kulturą, rozrywką, pomocą społeczną, pomocą medyczną); • realizacja projektów, w których osoby starsze dzieliłyby się wiedzą z młodszym pokoleniem; • udział w organizowanych spotkaniach edukacyjnych dla dzieci i młodzieży - wykorzystanie fachowej wiedzy, doświadczenia; • wspieranie działań i projektów Rady Seniorów; • zachęcanie osób starszych do wykorzystania swojego doświadczenia w działalności na rzecz organizacji pozarządowych; <p>2.4. Promowanie zdrowego trybu życia oraz podtrzymywanie sprawności fizycznej osób starszych</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększanie oferty dla osób starszych w zakresie aktywnego spędzania czasu wolnego; • nawiązywanie współpracy z instytucjami w zakresie tworzenia miejsc przyjaznych seniorom honorującym, np. kartę seniora uprawniającą do różnego rodzaju zniżek; • podejmowanie współpracy ze spółdzielniami mieszkaniowymi w zakresie zagospodarowywania terenów zielonych na miejsca odpoczynku, m.in. dla osób starszych; • wspieranie działań profilaktycznych z zakresu zapobiegania chorobom układu krążenia i chorobom nowotworowym; • organizowanie cyklicznych spotkań z gerontologiem dla członków organizacji pozarządowych zrzeszających ludzi starszych; <p>2.5. Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań na rzecz utworzenia przychodni geriatrycznej; • realizacja projektów z zakresu profilaktyki i ochrony zdrowia seniorów; • wsparcie finansowe osób i rodzin szczególnie mających problemy w zakupie leków; • podejmowanie działań w celu utworzenia w Domu Dziennego Pobytu oddziału dla osób z demencją oraz chorobą Alzheimera;
--	---------------------------------------	--

<p>3. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnością</p>	<p>3.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań mających na celu zwiększenie ilości miejsc w Zakładzie Opiekuńczo - Leczniczym; • podejmowanie działań na rzecz tworzenia zakładów pracy chronionej; • wspieranie organizacji szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnością; • wspieranie tworzenia i działalności klas integracyjnych w szkołach; • organizacja kampanii społecznych na rzecz podnoszenia świadomości na temat chorób i niepełnosprawności w kontekście funkcjonowania społecznego osób z niepełnosprawnością i ich rodzin; • prowadzenie doradztwa zawodowego dla młodzieży z niepełnosprawnością; • współpraca z pracodawcami w celu tworzenia miejsc pracy; • wspieranie działalności organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu rehabilitacji społecznej; • działania w tworzeniu warunków dla pełnego uczestnictwa w kształceniu na różnym poziomie i podnoszeniu kwalifikacji; • rozwój systemu lokalnego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością umysłowo i chorych psychicznie;
	<p>3.2. Poprawa warunków życia osób z niepełnosprawnością</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie działalności ośrodków i placówek wsparcia dla osób z niepełnosprawnością; • działania na rzecz ułatwienia dostępu osób z niepełnosprawnością do Internetu; • działalność Asystenta Rodziny; • tworzenie warunków do podejmowania różnych form działalności społecznej i zawodowej; • tworzenie i wspieranie programów usamodzielniających; • pomoc psychologiczna, pedagogiczna i inna specjalistyczna umożliwiająca rozwój, zdobywanie lub podnoszenie kwalifikacji ogólnych i zawodowych; • działania wzmacniające rodziny z niepełnosprawnością, tworzenie grup

		<p>wsparcia, działania na rzecz rozwiązywania bieżących problemów i spraw;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmierzanie do poprawy warunków mieszkaniowych, tworzenie mieszkań chronionych; • usprawnianie systemu monitorowania sytuacji osób z niepełnosprawnością; • dążenie do likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnością; • wsparcie finansowe projektów skierowanych do osób i rodzin z osobami z niepełnosprawnością;
	<p>3.3. Kształtowanie przestrzeni publicznej przystępnej osobom z niepełnosprawnością</p>	<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej; • zwiększenie ilości miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnością; • systematyczne diagnozowanie potrzeb środowiska osób z niepełnosprawnością i szeroka informacja o podejmowanych działaniach;
	<p>3.4. Przeciwdziałanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnością; podejmowanie działań na rzecz włączenia społecznego; zwiększanie świadomości społecznej w kwestii problemów i potrzeb osób dotkniętych niepełnosprawnością</p>	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja kampanii społecznych dotyczących chorób, niepełnosprawności, problemów osób starszych; • zapewnienie psychologicznego wsparcia rodzicom w zakresie akceptacji niepełnosprawności oraz długotrwałej choroby ich dzieci; • wdrażanie programów profilaktycznych mających na celu promocję zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży; • rozwój działań społecznych na rzecz integracji; • pomoc sąsiadzka i wolontariat; • edukacja dzieci i młodzieży w szkołach; • rozwój systemu grup samopomocy uwzględniających potrzeby środowiska; • wspieranie tworzenia i rozwoju organizacji pozarządowych zrzeszających osoby z podobnymi problemami zdrowotnymi;
	<p>3.5. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnością łatwiejszego dostępu do</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności do usług specjalistycznych dla osób z niepełnosprawnością, w tym do asystenta osoby z niepełnosprawnością;

usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji

- utworzenie poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (w tym ds. autyzmu);
- utworzenie poradni dietetycznej dla osób z niepełnosprawnością (dieta jako stały element terapii);
- zapewnienie dziennej specjalistycznej opieki, terapii - utworzenie ośrodka wsparcia dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnością;
- zwiększenie dostępności do informacji i poradnictwa - działalność telefonu zaufania i punktu wsparcia;
- dostępność bezpłatnej pomocy prawnej;
- rozszerzenie działalności na rzecz młodzieży z niepełnosprawnością;
- rozszerzenie działalności świetlicy socjoterapeutycznej;
- poszerzenie oferty i podnoszenie jakości usług specjalistycznych dla osób wymagających szczególnej pomocy np. autyzm, choroby wieku starczego, itp.;
- podejmowanie działań mających na celu pozyskiwanie większych środków z PFRON na dopłaty do turnusów rehabilitacyjnych;

VI. NAWIĄZANIA DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 - 2020, a w szczególności jej cele strategiczne i operacyjne są zgodne z celami innych dokumentów strategicznych na szczeblu międzynarodowym, krajowym, wojewódzkim i lokalnym. Poniżej przedstawiono analizę zgodności niniejszej Strategii z celami takich dokumentów.

EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Dokument ten to nowy, długookresowy program rozwoju społeczno - gospodarczego Unii Europejskiej. Jest to wizja społeczna gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku. Odnosi się do kluczowych wyzwań stojących przed społeczeństwem europejskim, także w czasie kryzysu i transformacji. Strategia ma służyć przemianie Unii Europejskiej w inteligentną i zrównoważoną gospodarkę o większej spójności społecznej i wysokich wskaźnikach zatrudnienia.

W dokumencie zawarto trzy podstawowe priorytety:

- wzrost inteligentny (rozwój oparty na wiedzy i innowacjach);
- wzrost zrównoważony (bardziej konkurencyjna gospodarka niskoemisyjna budowana w oparciu o racjonalne i oszczędne korzystanie z zasobów naturalnych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i ochrona bioróżnorodności, opracowywanie nowych i przyjaznych technologii dla środowiska oraz poprawa warunków do rozwoju mikro małych i średnich przedsiębiorstw);
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną, tworzenie nowych miejsc pracy, inwestycje w podnoszenie kwalifikacji oraz modernizacja rynków zatrudnienia i systemów opieki społecznej).

Jednym z określonych w Strategii Europa 2020 celów głównych jest zmniejszenie przynajmniej o 20 milionów liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Działania zaplanowane w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015 - 2020 także mają na celu ograniczanie zjawiska ubóstwa poprzez pomoc osobom nim dotkniętym (mającą na celu wyjście z tego stanu) i zagrożonym. W ramach różnych celów operacyjnych zaplanowano szerokie działania mające na celu przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego i włączenie osób aktualnie z różnych

powodów wykluczonych. Niniejszy dokument wykazuje zatem zgodność z założeniami Strategii Europa 2020.

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest główną strategią rozwojową w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 oparta jest na scenariuszu stabilnego rozwoju. Pomyślność realizacji wszystkich założonych w tej Strategii celów będzie uzależniona od wielu czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które mogą wpływać na dostępność środków finansowych na jej realizację. Szczególne znaczenie będzie miał rozwój sytuacji w gospodarce światowej, a w szczególności w strefie euro.

Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne:

- sprawne i efektywne państwo;
- konkurencyjna gospodarka;
- spójność społeczna i terytorialna.

W ramach ostatniego wskazanego wyżej obszaru strategicznego wyznaczono trzy cele:

- integracja społeczna;
- zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych;
- wzmocnienie mechanizmów terytorialnego zrównoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Realizacja działań zaplanowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 - 2020 przyczyni się do realizacji celów szczegółowych Strategii Rozwoju Kraju 2020 nakreślonych w ramach celu "integracja społeczna", a mianowicie: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR) została przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r. Jest to

kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. Dokument ten określa cele i priorytety rozwoju Polski w wymiarze terytorialnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej oraz zarys mechanizmu koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty.

Głównym celem jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrost, zatrudnienie i spójność w horyzoncie długookresowym. Jednym z określonych w dokumencie celów strategicznych jest wspomaganie budowania kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieć współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej. Założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 - 2020 wpisują się w realizację tego ogólnie sformułowanego celu. Wszystkie zaplanowane w Strategii działania bowiem przyczyniają się do zwiększenia potencjału lokalnego kapitału społecznego.

Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020

Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego w odróżnieniu od wcześniejszej, ogólnej wersji, identyfikuje obszary problemowe i definiuje obszary wsparcia, których zasięg określany jest przez dokumenty wdrożeniowe – docelowo Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa. Strategia Wielkopolska 2020 stanowi podstawę kontraktu terytorialnego – określa potencjały rozwojowe, które należy wspierać przez politykę regionalną państwa oraz przez ukierunkowane terytorialnie krajowe polityki sektorowe. Strategia określa następujące cele strategiczne:

Cel strategiczny 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu;

Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;

Cel strategiczny 3. Lepsze zarządzanie energią;

Cel strategiczny 4. Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie;

Cel strategiczny 5. Zwiększenie spójności województwa;

Cel strategiczny 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu;

Cel strategiczny 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia;

Cel strategiczny 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa;

Cel strategiczny 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.

Realizacja działań zaplanowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 - 2020 przyczyni się do realizacji założeń następujących celów operacyjnych Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego: 7.6. (rozwój kształcenia ustawicznego), 8.1. (wzmacnianie aktywności zawodowej), 8.2. (poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym), 8.3. (poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej), 8.4. (promocja zdrowego stylu życia), 8.5. (wzmacnianie włączenia społecznego), 8.6. (wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej), 8.8. (budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego), 8.9. (ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny), 8.11 (poprawa warunków mieszkaniowych).

Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 r.

Strategia jest jednym z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie. Strategia, stanowiąca integralną część Strategii Rozwoju Województwa, określa jakie działania muszą zostać podjęte, aby poziom życia mieszkańców Wielkopolski skutecznie wzrastał, a ich zróżnicowane potrzeby mogły być zaspokajane.

Mając na uwadze diagnozę socjodemograficzną i zdrowotną województwa wielkopolskiego oraz różnice występujące na poziomie powiatów przyjęte zostały następujące priorytety polityki społecznej:

- 1) Wielkopolska równych szans i możliwości;
- 2) Zdrowi Wielkopolanie;
- 3) Bezpieczna wielkopolska (bezpieczeństwo publiczne i socjalne);
- 4) Wielkopolska obywatelska;
- 5) Samorząd województwa wielkopolskiego partnerem, doradcą i konsultantem lokalnych podmiotów polityki społecznej.

Wnioski i rekomendacje wynikające z regionalnej diagnozy socjodemograficznej i zdrowotnej oraz uwagi zgłaszane w ramach konsultacji społecznych i uzgodnień w strukturach decyzyjnych Urzędu Marszałkowskiego spowodowały, że wspomniane wyżej priorytety zostały rozpisane na cele operacyjne i zadania adresowane do dzieci i młodzieży, seniorów, osób z ograniczeniem sprawności oraz osób z kręgu wysokiego ryzyka socjalnego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 - 2020 jest w pełni zgodna z założeniami i celami Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. Celem obu dokumentów jest podejmowanie działań na rzecz rozwiązywania zdiagnozowanych w społeczeństwie problemów i zjawisk patologicznych. Polityka w zakresie przeciwdziałania dysfunkcjom i łagodzenia ich skutków zarówno na poziomie województwa wielkopolskiego, jak i gminy Gostyń, została zaplanowana ze szczególnym uwzględnieniem kwestii ochrony rodzin, wsparcia ich funkcjonowania, pomocy rodzicom w kwestiach opiekuńczo - wychowawczych, przeciwdziałania przemocy, uzależnieniom, ograniczania zjawiska bezrobocia i bezdomności oraz systemowej pomocy osobom starszym i osobom z niepełnosprawnością.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020

Państwo ma obowiązek ochrony rodziny przed zewnętrznymi i wewnętrznymi zagrożeniami, w tym przed przemocą domową. Rodziny, w których dochodzi do nadużywania siły, znajdują się w trudnej sytuacji społecznej, co stanowi podstawę do udzielania im szczególnej pomocy, wykorzystując do tego metody i narzędzia określone w obowiązującym porządku prawnym.

Konieczność opracowania Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020 została zawarta w art. 10 ust. 1 znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, takie jak prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, obowiązkiem władz publicznych jest natomiast zapewnienie wszystkim obywatelom równego traktowania i poszanowania ich praw i wolności.

Omawiany Program zawiera odniesienia do celów, jakie zostały określone podczas opracowywania dokumentu programowego Unii Europejskiej „Europa 2020”, dla którego jednym z celów nadrzędnych jest zmniejszenie ubóstwa społecznego dzięki zapewnieniu spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści wynikające ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby żyjące w biedzie i będące społecznie wykluczone mogły żyć w godności i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Cel ten wymusza konieczność podjęcia działań, których zadaniem byłoby przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, w tym także przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

W związku z powyższym opracowany został Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, którego zadaniami, oprócz wprowadzania w życie

licznych działań z zakresu zapewniania ochrony i udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, jest upowszechnianie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób używających przemocy w rodzinie, podnoszenie świadomości społeczeństwa wobec przyczyn i skutków przemocy domowej, promowanie metod wychowawczych nieobejmujących używania przemocy oraz rozpowszechnianie informacji na temat możliwości i form udzielania pomocy osobom, które są nią dotknięte lub osobom, które ją stosują.

Realizacja celu głównego Programu, czyli zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce, a także wynikające z niego cele szczegółowe przyczynią się do:

- wzmocnienia i upowszechnienia działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podniesienia świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zmniejszenia liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą,
- zwiększenia dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy,
- podniesienia jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zintensyfikowania i podniesienia jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- wzrostu liczby osób profesjonalnie zajmujących się świadczeniem usług na rzecz osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc w rodzinie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 - 2020 wpisuje się w założenia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020, w szczególności poprzez realizację działań zaplanowanych w ramach I celu strategicznego (poprawa sytuacji rodzin oraz wsparcie w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, poprawa jakości ich życia), a konkretnie celu operacyjnego 1.4. (zapobieganie i minimalizacja zjawiska przemocy w rodzinie; zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków rodzin).

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gostyń na lata 2014-2020

Dokument jest kontynuacją założeń i priorytetów Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2007-2013. Plan, który został opracowany w myśl art. 18, ust. 2, pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, określa strategię społeczno-gospodarczą gminy i wyznacza podstawowe cele i kierunki wykorzystania środków finansowych na najbliższe lata oraz prezentuje potencjalne działania inwestycyjne zaplanowane w ramach realizacji tych celów.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gostyń na lata 2014-2020 w sposób spójny określa planowane działania, biorąc przy tym pod uwagę zadania z poprzednich lat w ramach Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2007-2013. Jego podstawowe cele i działania są zgodne z programami i dokumentami wspólnotowymi, krajowymi, regionalnymi oraz lokalnymi i wpisują się w całościowy proces społeczno-gospodarczego rozwoju Polski. Realizacja założeń ma nastąpić w oparciu o trzy główne osie rozwoju, tj. gospodarka, infrastruktura i środowisko oraz społeczeństwo.

Wskazane osie uwzględniają obszary problemowe, które zaobserwowano na terenie gminy, a jednocześnie wskazują na potrzeby gminy w zakresie działań zmierzających do wzrostu konkurencyjności lokalnej gospodarki, modernizacji infrastruktury i osiągnięcia zrównoważonego rozwoju oraz rozwoju kapitału ludzkiego.

Priorytetem przedstawionym w Programie jest zapewnienie mieszkańcom gminy Gostyń wysokiej jakości życia. Realizacja celu głównego jest możliwa dzięki odpowiednio wyodrębnionym celom strategicznym i operacyjnym:

Oś I. Gospodarka:

- Gostyń prężnym ośrodkiem gospodarczym o znaczeniu regionalnym;
- Gmina Gostyń – miejsce przyjazne dla inwestorów i atrakcyjne dla wypoczynku;

Oś II. Infrastruktura i Środowisko:

- Wysoka jakość infrastruktury w gminie;
- Dobry stan środowiska naturalnego.

W ramach Osi III. Społeczeństwo celem strategicznym jest zapewnienie wysokiej jakości życia w gminie.

Zawarte w dokumencie ustalenia są podstawą do prowadzenia przez samorząd gminy długookresowej polityki skupiającej się na rozwoju społeczno-gospodarczym.

Naczelnym celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 - 2020 jest podniesienie jakości życia mieszkańców, zarówno tych bezpośrednio dotkniętych problemami społecznymi, w tym społecznie wykluczonych, jak i tych którzy pośrednio odczuwają skutki życia w społeczeństwie nękanym różnego rodzaju patologiami. Realizacja zaplanowanych w Strategii działań w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych przełoży się na podniesienie jakości życia wszystkich mieszkańców gminy Gostyń. W tym zakresie cele niniejszego dokumentu są zbieżne z celem Osi III Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Gostyń na lata 2014 - 2020.

VII. FINANSOWANIE STRATEGII

Osiągnięcie zakładanych w związku z realizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 - 2020 celów wymaga uruchomienia znacznych środków finansowych na realizację poszczególnych działań.

Przewiduje się, że realizacja zaplanowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki pochodzące z budżetu gminy;
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszy krajowych;
- środki na realizację projektów systemowych i konkursowych z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Bardzo dużą szansę w zakresie pozyskiwania środków na realizację działań niezbędnych do osiągnięcia celów nakreślonych w ramach Strategii stwarza nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020. Gmina Gostyń zamierza aktywnie pozyskiwać środki na realizację zadań przyczyniających się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych.

Wymienione źródła finansowania nie stanowią zamkniętego katalogu. Wszyscy uczestnicy procesu wdrażania postanowień Strategii dołożą wszelkich starań, aby w jak największym stopniu wykorzystać pojawiające się możliwości finansowania poszczególnych działań.

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITORINGU

Jednostką odpowiedzialną - zarówno za wdrażanie niniejszego dokumentu, jak i jego monitoring - będzie Burmistrz Gostynia, który powoła zespół zadaniowy tzw. Zespół ds. Wdrażania Strategii. Jego planowane działania to głównie ilościowa i jakościowa ocena informacji związanych z realizacją poszczególnych działań. Zadania z zakresu monitoringu obejmują przede wszystkim badanie:

- zgodności i kolejności realizacji zadań;
- terminowości realizacji wyznaczonych działań;
- jakości realizowanych spraw priorytetowych;
- możliwości pozyskiwania środków finansowych oraz prawidłowości w ich pozyskiwaniu;
- prawidłowości przepływów środków pieniężnych.

Proces monitorowania polega na systematycznym zbieraniu, analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji dotyczących wdrażania Strategii, polega również na nadzorowaniu zgodności realizowanych projektów z postanowieniami Strategii. Celem monitoringu jest zapewnienie zgodności realizacji Strategii z przyjętymi założeniami i celami. Prowadzenie monitoringu realizacji celów przyjętych w Strategii pozwoli na zaplanowanie i wprowadzenie pożądanych zmian. Zespół ds. Wdrażania Strategii sporządzał będzie corocznie raporty z realizacji postanowień Strategii, które przedkładane będą Radzie Miejskiej w Gostyniu.

Proces ewaluacji Strategii polega na dokonywaniu oceny stopnia oddziaływania pomocy w odniesieniu do postawionych jej celów oraz na analizie jej wpływu na zdiagnozowane problemy. Ewaluacja to ocena efektywności świadczonych usług i stopnia osiągniętych rezultatów, to ocena długoterminowych efektów. Ewaluację, podobnie jak monitoring, prowadził będzie Zespół ds. Wdrażania Strategii oraz podmioty realizujące poszczególne projekty. Ewaluacja powinna:

- przyczyniać się do wzrostu skuteczności działań i odpowiedzialności osób, które te działania realizują;
- pomóc odpowiedzieć na pytanie: czy kierunki działań są właściwe i wystarczające;
- sprzyjać rozwojowi instytucji pomocy społecznej i jej skuteczności.

Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu, oraz potrzeb, które miały zaspokajać. W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego

przedsięwzięcia pod kątem zaplanowanych efektów oraz wykorzystanie uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gostyń na lata 2015 – 2020 nie jest dokumentem zamkniętym, co oznacza że jej założenia będą na bieżąco modyfikowane, w zależności od zmieniających się potrzeb. Wszelkie zmiany postanowień Strategii przyjmowane będą za pomocą uchwał Rady Miejskiej w Gostyniu.

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności w gminie Gostyń według płci i miejsca zamieszkania w latach 2008 - 2013.....	9
Tabela 2 Ludność gminy Gostyń według wieku w latach 2008 -2013	9
Tabela 3 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w gminie Gostyń w latach 2008 - 2013 wraz ze wskaźnikami obciążenia demograficznego.....	11
Tabela 4 Ruch naturalny mieszkańców gminy Gostyń w latach 2008 - 2013	12
Tabela 5 Migracje ludności w gminie Gostyń w latach 2008 - 2013.....	13
Tabela 6 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Gostyń w latach 2009 – 2013 z podziałem na przyczyny korzystania ze wsparcia.....	16
Tabela 7 Udzielona pomoc i wsparcie w gminie Gostyń w latach 2010 - 2013	22
Tabela 8 Przyznane świadczenia pieniężne przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu w latach 2009 - 2013	23
Tabela 9 Przyznane świadczenia niepieniężne przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gostyniu w latach 2009 - 2013	25
Tabela 10 Wybrane usługi pomocy społecznej w gminie Gostyń w latach 2009 - 2013	26
Tabela 11 Praca socjalna w gminie Gostyń w 2013 roku	27
Tabela 12 Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej w gminie Gostyń w latach 2009 - 2013	28
Tabela 13 Bezrobotni w gminie Gostyń w latach 2009 - 2013.....	29
Tabela 14 Wskaźniki zagrożenia ubóstwem według wybranych cech społeczno - ekonomicznych gospodarstw domowych w latach 2011 - 2013	36
Tabela 15 Zakres projektu sektorowego „Daj sobie szansę – inwestuj w siebie”.	53
Tabela 16 Liczba żywionych dzieci wraz z kosztami – realizacja programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w gminie Gostyń w 2013 roku.....	57

Spis rysunków

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Gostyń	6
Rysunek 2 Ludność gminy Gostyń według płci i wieku w 2012 roku	10
Rysunek 3 Przyrost naturalny w gminie Gostyń w latach 2008 - 2013	13
Rysunek 4 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w gminie Gostyń na tle powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2009 – 2013	21
Rysunek 5 Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie rodzin z terenu gminy Gostyń w latach 2009 - 2013	24
Rysunek 6 Bezrobotni w gminie Gostyń według płci w latach 2009 - 2013	29

PRZEWODNICZĄCY RADY

Grzegorz Skorupski